

ภาคผนวก
ข้อสอบไล่ວิชาประณวัลกัญญาแพ่งและพาณิชย์
ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนและบริษัท

บ้อสอบกระบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 1 ปีการศึกษา 2517

- ข้อ 1. นายกอบและนายกำเป็นหุ้นส่วนกันในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนขายเครื่องสำอาง ไม่มีข้อสัญญากำหนดว่าใครเป็นผู้จัดการ นายกอบขึ้นมาอยู่ของห้างไปสืบราชการสินค้าในห้องตลาดด้วยความประมาทเลือดชันนายเก็บนาคเงิน ส่วนนายกำไปกู้เงินนายกล้ามาซื้อน้ำหอมเข้าร้านดังนี้ นายเก่งและนายกล้าจะฟ้องนายกอบและนายกำให้รับผิดได้อย่างไรหรือไม่
- ข้อ 2. เจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัดจะฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนประเทกจำกัดความรับผิดได้เพียงไร
- ข้อ 3. นายจมได้เข้าซื้อของซื้อหุ้นของบริษัทประทับใจจำกัดไว้ 200 หุ้น คิดเป็นมูลค่าเต็ม เป็นเงิน 20,000 บาท ต่อมากางบริษัทฯเรียกให้ผู้เข้าซื้อหุ้นชำระค่าหุ้นที่จ่ายไว้ร้อยละ 25 นายจมไม่มีเงิน 5,000 บาท เพื่อจะชำระค่าหุ้นของให้แก่บริษัทฯ โดยคิดว่าจะหาได้กัน ก็หาไม่ได้ นายจมจึงทำสัญญาก่อนหุ้นที่จ่ายไว้ให้แก่นายช่วง เมื่อถึงกำหนดที่บริษัทฯเรียก ให้ชำระค่าหุ้น นายช่วงก็ได้นำเงิน 5,000 บาท ไปชำระค่าหุ้นงวดแรก 25% เต็มตามที่ บริษัทฯเรียกร้องมา ต่อมานายช่วงขอให้นายจมจัดการโอนหุ้นดังกล่าวให้แก่ตนตามสัญญา แต่นายจมปฏิเสธ โดยอ้างว่า 5,000 บาทที่นายช่วงชำระให้แก่บริษัทฯไป เป็นเพียงแต่เงิน ยืมหรือเงินที่นายช่วงออกหอกรองแทนตนไปก่อนเท่านั้น ดังนี้นายช่วงจะสามารถฟ้องศาล บังคับให้นายจมโอนหุ้นดังกล่าวให้แก่ตนได้อย่างไรหรือไม่ เพราะเหตุใด ให้ท่านวินิจฉัย
- ข้อ 4. นายร่วม (ผู้ถือหุ้นของบริษัทปลดภัยจำกัด) เป็นโจทก์ยื่นฟ้องบริษัทปลดภัยจำกัด เป็นจำเลยขอให้เลิกบริษัท นายนำในฐานะกรรมการบริษัทฯได้ยื่นคำให้การต่อสูัคดี ต่อมานายร่วมกับนายนำตกลงกันทำสัญญาระนีประนอมยอมความกันให้เลิกบริษัทฯ ศาลได้พิจารณาพิพากษาตามยื่น โดยหาได้ชัดข้อเท็จจริงว่า มีเหตุที่จะเลิกบริษัทดังฟ้องไม่ ต่อมานายฉลาด (ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งของบริษัท) และผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ ไม่ต้องการให้เลิกบริษัท จึงมาขอคำปรึกษาจากท่านในฐานะเป็นที่ปรึกษากฎหมาย ท่านจะให้คำปรึกษาอย่างไร

ธงคำตอบ

ภาค 1 ปีการศึกษา 2517

ข้อ 1. การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งในห้างหุ้นส่วนสามัญได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมด้าการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมวดทุกคนยอมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะจัดการไป เช่นนั้น

ตามปัญหาเป็นเรื่องความรับผิดชอบผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญต่อบุคคลภายนอก การที่นายกอบข้าราชการนั่งไปสืบราคำสินค้าในห้องตลาด ย่อมถือว่าได้กระทำไปในทางที่เป็นธรรมด้าการค้าขายของห้างหุ้นส่วน เมื่อไปกระทำการละเมิดชนนายนายเก่งขณะไปสืบราคำสินค้า นายกอบและนายกำชึงเป็นหุ้นส่วนจึงต้องรับผิดชอบในการใช้ค่าเสียหายนั้น

ส่วนการที่นายกำไปภูเงินนายกอบลามาซื้อน้ำหอมเข้าร้านก็เช่นกัน ถือได้ว่าเป็นการกระทำไปในทางที่เป็นธรรมด้าการค้าขายของห้างหุ้นส่วน เพราะโดยปกติการค้าขายยอมมีการกู้หนี้ยืมสินกันมาลงทุนบ้าง และวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนก็เพื่อขายเครื่องสำอางน้ำหอมก็เป็นเครื่องสำอางอย่างหนึ่ง เมื่อนายกำไปก่อนนี้ขึ้นดังกล่าว นายกำและนายกอบก็ต้องรับผิดชอบกันในหนึ่นั้น

ข้อ 2. ตราบใดที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมิได้เลิกกัน ตราบนั้นเจ้าหนี้ของห้างย่อมไม่มีสิทธิจะฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดได้

แต่เมื่อห้างหุ้นส่วนนั้นได้เลิกกันแล้ว เจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดได้เพียงจำนวนดังนี้ คือ

1. จำนวนลงทุนของผู้เป็นหุ้นส่วนเท่าที่ยังคงสูงกว่าห้างหุ้นส่วน เช่น เมื่อได้ลงทุนแล้วได้ถอนออกไปบางส่วนหรือทั้งหมด

2. จำนวนลงทุนเท่าที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ถอนไปจากสิ่งที่ห้างหุ้นส่วน เช่น เมื่อได้ลงทุนแล้วได้ถอนออกไปบางส่วนหรือทั้งหมด

3. จำนวนเงินบัญชีและดอกเบี้ยซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้รับไปแล้วโดยทุจริต และผ่านไปต่อบัญชีต่อไปก្នុងรายชื่ห้ามมิให้แบ่งเงินบัญชีหรือดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด นอกจากผลกำไรซึ่งห้างหุ้นส่วนทำมาได้ และถ้าทุนของห้างหุ้นส่วนลดน้อยลงไป เพราะค้าขายขาดทุน ท่านห้ามมิให้แบ่งเงินบัญชีหรือดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจนกว่าทุนซึ่งขาดนั้นจะได้คืนมาเต็มจำนวนเดิม

เงินปันผลที่หุ้นส่วนประเกษจำกัดความรับผิดได้รับไปโดยสุจริต ท่านว่าหากอาจบังคับให้เข้าคืนนั้นไม่ได้ แต่ถ้าหากว่ารับไปโดยทุจริตและฝ่าฝืนกฎหมาย ห้างหุ้นส่วนจำกัดก็มีสิทธิที่จะเรียกคืน และถ้าทางห้างหุ้นส่วนเลิกกันเสียก่อน เจ้าหนี้ของห้างก็มีสิทธิที่จะเรียกคืนได้

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนประเกษจำกัดความรับผิดกระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย และต้องรับผิดโดยไม่จำกัดแล้ว เจ้าหนี้ของห้างยื่อมีสิทธิฟ้องร้องหุ้นส่วนประเกษจำกัดความรับผิดได้ทันที โดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิกกันแต่ประการใด (ตามมาตรา 1082, 1085, 1088)

ข้อ 3. นายช่วงสามารถฟ้องศาลบังคับให้นายจอมโอนหุ้นที่จองให้แก่ตนได้ เพราะ

(ก) เมื่อพิจารณาเหตุผลต่าง ๆ ประกอบกับการแสดงเจตนาของนายจอมแล้ว ยอมเห็นได้ชัดว่า นายจอมไม่ประสงค์ในหุ้นพิพากษานี้แล้วโดยสิ้นเชิง เหลืออยู่แต่จัดการโอนให้กู้กต้องเท่านั้น ซึ่งนายจอมจะต้องจัดการโอนให้แก่นายช่วงในภายหลังตามวันเวลาที่จะได้นัดหมายกันต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อนายช่วงได้นำเงิน 5,000 บาท ไปชำระค่าหุ้นงวดแรก 25% เต็มตามที่บริษัทเรียกร้องมา นายจอมก็ต้องผูกพันตามสัญญาต่อไป ไม่เห็นดีเห็นดี อันใดที่นายจอมจะโต้แย้งว่า เงิน 5,000 บาทนั้นเป็นเพียงแต่เงินเยื้องหรือเงินที่นายช่วงออกห卓่อง แทนนายจอมไปก่อน ให้เลย

(ข) เพราะสัญญาระหว่างนายจอมกับนายช่วง เป็น“สัญญาในข้อของหุ้นก่อนจดทะเบียน บริษัท” ยื่อมผูกพันนายจอมและนายช่วงอยู่โดยสมบูรณ์ เพราะไม่มีแบบที่กฎหมายบังคับไว้โดยเฉพาะอย่างใด ฉะนั้น ม.1129 มาบังคับให้ไม่ได้ เพราะยังไม่มีหุ้นชนิดระบุชื่อและไม่มีเลขหมายหุ้นตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1129 เกิดขึ้น

ดังนั้น (1) นายช่วงสามารถฟ้องศาลบังคับให้นายจอมโอนหุ้นที่จองให้แก่ตนได้

(2) หากนายจอมไม่ยอม ก็ให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของนายจอม และถ้าโอนไม่ได้ด้วยประการใด ๆ ก็ให้นายจอมใช้เงินแทนมูลค่าหุ้นเป็นเงิน 20,000 บาท (เทียบได้กับคำพิพากษาฎีกาที่ 739/2501)

ข้อ 4. คำปรึกษา

(ก) เนื่องจากการทำสัญญาระหว่างนายช่วงกับนายนำให้เลิกบริษัทกันนั้น ถือได้ว่าก่อให้เกิดความเสียหายแก่นายฉลาดและผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการกระทำที่มีขอบเขตด้วย ป.พ.ม.มาตรา 1104, 1238(4) ที่ว่าการตกลงกันเลิกบริษัทต้องประชุมใหญ่เมตติให้เลิกบริษัท

(ข) โดยอาศัยหลักกฎหมายและเหตุผลข้างต้น ย่อมมีผลทำให้นายฉลาดและผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ มีสิทธิฟ้องคดีเพื่อปลดปล่อยความเสียหายนั้นได้ กล่าวคือ เมื่อจะฟ้องขอให้เพิกถอนคำพิพากษาตามยอมไม่ได้ ก็มีสิทธิฟ้องขอให้ศาลแสดงว่าคำพิพากษาในคดีนั้นไม่กระทำถูกต้อง ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นและผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ ในอันที่จะให้บริษัทคงมีอยู่ต่อไป (ส่วนคำพิพากษาตามยอมจะบังคับกันได้อวย่างใดหรือไม่นั้น เป็นเรื่องระหว่างคู่กรณีที่ทำสัญญายอมความกัน)

ดังนั้น นายร่วมและนายนำชีงทำสัญญาร่วมความดังกล่าวไม่มีสิทธิที่จะขอจดทะเบียนเลิกบริษัทโดยอาศัยหลักกฎหมายและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นในข้อ (ก) และ (ข) (เทียบได้กับคำพิพากษาฎีกาที่ 223/2506)

ข้อสอบกรอบวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 2 ปีการศึกษา 2517

- ข้อ 1. เอกเป็นกรรมการคนเดียวของบริษัทหนึ่ง เพื่อแบ่งเบาภาระเอกสารมอบอำนาจให้ให้เป็นผู้จัดการแทน ต่อมาโ去过ดำเนินการค้ามีสภาพอย่างเดียวกัน และแบ่งขันกับบริษัท ดังนี้ ขอให้ท่านวินิจฉัยว่าเอกจะต้องรับผิดชอบต่อบริษัทหรือไม่
- ข้อ 2. ตามข้อบังคับของบริษัทไทยกิจ จำกัด ซึ่งมีวัตถุประสงค์ขยายน้ำadal ผู้ซึ่งจะเป็นกรรมการต้องมีหุ้นอย่างน้อย 50 หุ้น บริษัทมีกรรมการ 3 คน ปรากฏว่า แดงซึ่งเป็นกรรมการคนหนึ่งถือหุ้นเพียง 40 หุ้น และมีโรงทำน้ำadalอยู่ก่อนแล้ว จึงอาจาจัดการในบริษัทนี้ด้วย การมีการได้จ่ายเงินปันผลระหว่างกาลร้อยละ 5 ในตอนปลายปีได้จ่ายเงินปันผลอีกร้อยละ 6 โดยมิได้จัดสรรเงินสำรอง ดังนั้น ที่ประชุมใหญ่จึงไม่เห็นชอบด้วย ขอให้ท่านวินิจฉัยถึงความรับผิดชอบกรรมการบริษัทนี้ว่า จะต้องรับผิดแค่ไหนเพียงใด
- ข้อ 3. นายเอกตั้งโรงงานทำน้ำแข็งอยู่แล้ว นายโ去过และนายตรีชวน นายเอกให้เข้าหุ้นส่วนตั้งโรงน้ำแข็งอีกโรงหนึ่ง นายเอกตกลงแล้วจดทะเบียนให้นายโ去过เป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลแต่ผู้เดียวต่อมาปรากฏว่า โรงน้ำแข็งของนายเอกขายดี ส่วนโรงน้ำแข็งของห้างหุ้นส่วนจำหน่ายไม่ดีถึงขาดทุนไปแสนบาท ดังนี้ ห้างหุ้นส่วนตั้งกล่าวจะเรียกร้องให้ นายเอกชดใช้ได้อย่างไรหรือไม่
- ข้อ 4. ห้างหุ้นส่วนจำหน่ายจำกัดไม่ทองจดทะเบียนให้นายสักเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายตะเคียนเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดเป็นเงินห้าหมื่นบาท ห้างหุ้นส่วนจำหน่ายจำกัดไม่ทองมอบให้ นายตะเคียนไปตกลงซื้อไม้จากนายปอเป็นเงินแปดแสนบาท และได้ทำสัญญาซื้อไม้ในนามห้างหุ้นส่วนจำหน่ายไม่ทองโดยลงชื่อนายตะเคียนและประทับตราของห้าง ต่อมาห้างหุ้นส่วนจำหน่ายไม่ทองผิดนัดไม่ชำระเงินค่าไม้เลย นายปอจะมีสิทธิฟ้องผู้ใดให้รับผิดใช้เงินค่าไม้ตั้งกล่าวได้บ้าง

ธงคำตอบ

ภาค 2 ปีการศึกษา 2517

ข้อ 1. ตามปัญหาเป็นเรื่องผู้แทนของกรรมการทำการค้ามีสภาพอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของบริษัท ซึ่งมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา 1168 วรรคสาม 旺 หลักว่า ห้ามกรรมการประกอบการค้าหากได้ฯ อันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับการค้าขายของบริษัทนั้น.....

บทบัญญัติที่กล่าวมาข้างบนนี้ ให้ใช้บังคับตลอดถึงบุคคลซึ่งเป็นผู้แทนของกรรมการทำฯ มาตรา 1169 สำหรับการทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทฯ จะพ้องร้องเรียนเอาค่าสินใหม่ทดแทนแก่กรรมการก็ได้ หรือในกรณีที่บริษัทไม่ยอมฟ้องร้อง ผู้ซื้อหุ้นคนหนึ่งคนใดจะเอกสารดีนั้นขึ้นว่ากล่าวก็ได้

วินิจฉัย ตามปัญหา เมื่อนายเอกมอนอ่านใจให้นายໂທเป็นผู้จัดการแทน จึงถือว่านายໂທ เป็นผู้แทนของกรรมการ เมื่อนายໂທดำเนินการค้ามีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของบริษัท จึงขัดต่อบทบัญญัติ มาตรา 1168 วรรคท้าย นายเอกซึ่งเป็นกรรมการจึงต้องรับผิดต่อบริษัท ตามมาตรา 1169

สรุป นายเอกต้องรับผิดต่อบริษัท

ปัญหาที่น่าคิด จำกข้อ 1 นี้ มีปัญหาว่า นายໂທซึ่งเป็นผู้แทนของกรรมการนั้น จะต้องรับผิดต่อบริษัทหรือไม่

ข้อ 2. ตามปัญหานี้ เป็นเรื่องการแต่งตั้งกรรมการ โดยมีข้อบกพร่องในเรื่องคุณสมบัติ ของผู้ที่จะเป็นกรรมการ และกรรมการได้ประกอบธุรกิจอันมีสภาพอย่างเดียวกับธุรกิจของบริษัทอยู่ก่อนแล้ว และกรรมการได้จ่ายเงินปันผลโดยมิได้หักไว้เป็นทุนสำรอง ซึ่งมีหลักกฎหมายที่ควรพิจารณาดังนี้

1. ป.พ.พ.มาตรา 1166 บรรดาการซึ่งกรรมการคนหนึ่งได้ทำไปแม้ในภายหลังความประภูมิว่าการตั้งกรรมการคนนั้นมีข้อบกพร่องอยู่บ้างก็ตี หรือเป็นผู้บกพร่องด้วยองค์คุณ ควรแก่ตำแหน่งกรรมการก็ตี ท่านว่า การที่ได้ทำไปนั้น ย่อมสมบูรณ์และมีอนดังว่าบุคคลผู้นั้นได้รับการแต่งตั้งโดยถูกต้องและบริบูรณ์ด้วยองค์คุณของกรรมการ

2. มาตรา 1168 วรรค 3 ห้ามกรรมการประกอบการค้าหากได้ฯ อันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของบริษัท.....

3. มาตรา 1201 วรรค 2 กรรมการอาจจ่ายเงินบัน砀ระหว่างกาลให้แก่ผู้ถือหุ้นได้เป็นครั้งเป็นคราวในเมื่อปรากฏแก่กรรมการว่าบริษัทมีกำไรสมควรพอที่จะทำเช่นนั้น

4. มาตรา 1202 ทุกคราวที่แจกเงินบัน砀 บริษัทต้องจัดสรรเงินไว้เป็นทุนสำรองอย่างน้อยหนึ่งในสิบส่วนของจำนวนผลกำไร ซึ่งบริษัททำมาหาได้จากการของบริษัท จนกว่าทุนสำรองนั้นจะมีจำนวนถึงหนึ่งในสิบของจำนวนทุนของบริษัท หรือมากกว่านั้นแล้วแต่จะได้ตกลงกำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัท

ภัยจดย การที่นายเดชาซึ่งเป็นกรรมการคนหนึ่งถือหุ้น 40 หุ้น ไม่ครบจำนวน 50 หุ้น ตามข้อบังคับของบริษัท ก็นับเป็นข้อบกพร่องในคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นกรรมการ แต่ก็ต้องถือว่ากิจการที่นายเดชาได้ทำไปเป็นสมบูรณ์ เมื่อนักบัญชีแต่งได้รับแต่งตั้งโดยถูกต้องตามหลักกฎหมาย มาตรา 1166

การที่นายเดชาซึ่งเป็นกรรมการได้มีโรงทำน้ำตาลออยู่ก่อนแล้ว จึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ ก็ถือว่าที่ประชุมใหญ่ของบริษัทได้ทราบและได้ยินยอมแล้ว เพราะการตั้งกรรมการจะต้องเป็นไปโดยยมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ตามมาตรา 1151 ดังนั้น นายเดชาจึงไม่ต้องรับผิดต่อบริษัทในเรื่องคำหายแย่ขันแต่ประการใด (มาตรา 1168 วรรค 3)

ส่วนการจ่ายเงินบัน砀 จะต้องได้รับอนุญาตจากที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นก่อน ยกเว้น เงินบัน砀ระหว่างกาลที่กฎหมายอนุญาตให้กรรมการบริษัทจ่ายได้ เมื่อบริษัทมีกำไรพอสมควรที่จะจ่ายได้ และทุกคราวที่จ่ายเงินบัน砀ไม่ว่าเป็นเงินบัน砀ประจำปี หรือเงินบัน砀ระหว่างกาลก็ตาม จะต้องจัดสรรเงินกำไรไว้เป็นทุนสำรองเสียก่อนทุกครั้ง และจะต้องจัดสรรอย่างน้อยหนึ่งในสิบของจำนวนผลกำไร

ดังนั้นการที่กรรมการจ่ายเงินบัน砀ระหว่างกาลร้อยละห้าโดยไม่ได้จัดสรรกำไรไว้เป็นทุนสำรองก่อน จึงเป็นการไม่ชอบและในปลายบี กรรมการได้จ่ายเงินบัน砀อีกร้อยละ 6 โดยมิได้จัดสรรกำไรไว้เป็นทุนสำรองเสียก่อน จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบเช่นเดียวกัน (ตามมาตรา 1202) กรรมการจึงต้องรับผิดร่วมกันตามมาตรา 1168 วรรค 2 กล่าวคือ กรรมการจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในประการต่าง ๆ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (1)
- (2)
- (2)
- (3) การแจกเงินบัน砀หรือดอกเบี้ย ให้เป็นไปโดยถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เมื่อการแจกเงินบัน砀ไม่ถูกต้อง หรือผิดนิติบัญญัติของกฎหมาย ผู้มีสิทธิเรียกเงินบัน砀กลับคืนได้คือ
 1. บริษัทเอง ซึ่งเป็นหลักทั่วไป

2. เจ้าหนี้ทั้งหลายของบริษัทชอบจะเรียกເອົາເງິນຈໍານວນซึ่งໄດ້ແກ່ໄປຄືນມາຢັງນະບັດໄດ້ ແຕ່ກຳຜູ້ອ່າຫຸ້ນຄົນໄດ້ຮັບເງິນປັບປຸງໄປໂດຍສຸຂະພາບ ຈະບັງຄັບໃຫ້ເງິນຄືນໄມ້ໄດ້ (ດູມາຕາ 1203)

ข้อ 3. ປ.ພ.ມາຕາ 1066 “ທ້າມມີໃຫ້ຜູ້ເປັນຫຸ້ນສ່ວນຄົນທີ່ນີ້ຄົນໄດ້ໃນທ້າງຫຸ້ນສ່ວນຈົດທະເບີນ ປະກອບກິຈການຍ່າງໜຶ່ງອ່າຍ່າງໄດ້ ອັນມີສັກພາບເປັນອ່າຍ່າງເດືອກກັນ ແລະເປັນກຳນົດທີ່ກິຈການຂອງທ້າງຫຸ້ນສ່ວນນີ້ ໄນວ່າທ່ານເພື່ອປະໂຍບົນທີ່ຮູ້ອື່ນ.....

ແຕ່ນີ້ທ່ານເຊັ່ນວ່າມານີ້ ທ່ານວ່າຈະໄມ້ພຶ່ງໃຫ້ໄດ້ ຄ້າທາງຜູ້ເປັນຫຸ້ນສ່ວນທັງຫລາຍໄດ້ຮູ້ອູ່ແລ້ວ ໃນເວລາເມື່ອລົງທະເບີນທ້າງຫຸ້ນສ່ວນນີ້ວ່າ ຜູ້ເປັນຫຸ້ນສ່ວນຄົນທີ່ນີ້ໄດ້ກິຈການ ທີ່ຮູ້ເນົາເປັນຫຸ້ນສ່ວນອູ່ໃນທ້າງຫຸ້ນສ່ວນອື່ນອັນມີວັດຖຸປະສົງຕົວເລີ່ມອ່າຍເດືອກກັນ ແລະໃນສັງຄູງເຂົ້າຫຸ້ນສ່ວນທີ່ກຳໄວ້ຕ່ອກນັ້ນ ກີ່ໄມ້ໄດ້ບັງຄັບໃຫ້ຄອນຕົວອອກ”

ປ.ພ.ມາຕາ 1067 “ຄ້າຜູ້ເປັນຫຸ້ນສ່ວນຄົນໄດ້ກິຈການຝາຟັນຕ່ອນທັງຫລາຍໄດ້ຮູ້ອູ່ໃນມາຕາ ກ່ອນນີ້ໃຫ້ຮັບ ທ່ານວ່າທ້າງຫຸ້ນສ່ວນຊື່ຈົດທະເບີນນັ້ນຂອບທີ່ຈະເຮັດເງິນຕ່າງໆໄດ້ກິຈການ ທີ່ຮູ້ເນົາເປັນຫຸ້ນສ່ວນອູ່ໃນທ້າງຫຸ້ນສ່ວນອື່ນອັນມີວັດຖຸປະສົງຕົວເລີ່ມອ່າຍເດືອກກັນ ຊື່ທ້າງຫຸ້ນສ່ວນນີ້ໄດ້ຮັບເພຣະເຫດຖຸນີ້”

ວິນິຈັຍ ນາຍໂໂກແລະນາຍຕີ ກົງບູ້ອູ່ແລ້ວວ່ານາຍເອກໄດ້ຕັ້ງໂຮງໝໍແບ່ງອູ່ແລ້ວ ເມື່ອໄມ້ມີຂ້ອງສັງຄູງໃຫ້ນາຍເອກເຈີກກິຈການຂອງຕົນ ທ້າງຫຸ້ນສ່ວນກີ່ຈະເຮັດກວ້າຄ່າສິນໄໝໝາດແກນເພື່ອຄວາມເສີຍຫາຍຈາກນາຍເອກໄມ້ໄດ້

ข้อ 4. ตามປັບປຸງທີ່ໄດ້ເນັ້ນໄວ້ ເປັນເຮືອງທ້າງຫຸ້ນສ່ວນປະເທດຈຳກັດຄວາມຮັບຜິດໄດ້ເຂົ້າມາຈັດກາງງານຂອງທ້າງຫຸ້ນສ່ວນຈຳກັດ ຂຶ້ງຕາມ ປ.ພ.ມາຕາ 1088 ວາງໜັກໄວ້ວ່າ ຄ້າຜູ້ເປັນຫຸ້ນສ່ວນຈຳພວກຈຳກັດຄວາມຮັບຜິດຜູ້ໃຫຍ່ສົດເຂົ້າໄປເກື່ອງຈັດກາງງານຂອງທ້າງຫຸ້ນສ່ວນ ທ່ານວ່າຜູ້ນີ້ຈະຕ້ອງຮັບຜິດຮ່ວມກັນໃນບຽດຕາທີ່ທັງຫລາຍຂອງທ້າງຫຸ້ນສ່ວນນີ້ໂດຍໄມ້ຈຳກັດຈໍານວນ

ວິນິຈັຍ ນາຍຕະເຄີຍເປັນຫຸ້ນສ່ວນປະເທດຈຳກັດຄວາມຮັບຜິດແລ້ວໄດ້ຈຳກັດຄວາມຮັບຜິດໄວ້ເປັນເງິນທ້າມມືນບາທ ການທີ່ທ້າງຫຸ້ນສ່ວນຈຳກັດໄນ້ທອງມອບໃຫ້ນາຍຕະເຄີຍໄປຄົກລອງຫຼື້ວ່າໄມ້ຈາກນາຍປອ ເປັນເງິນແປດແສນບາທ ແລະນາຍຕະເຄີຍໄດ້ກຳສັງຄູງຫຼື້ວ່າໄມ້ໃນນາມຂອງທ້າງຫຸ້ນສ່ວນຈຳກັດ ໂດຍລົງຮູ່ອນຍະຕະເຄີຍແລະປະທັບຕາງອອງທ້າງ ຈຶ່ງເທົ່າກັນວ່າ ນາຍຕະເຄີຍໄດ້ເຫັນມາຮັມໃນການຈັດການທ້າງຫຸ້ນສ່ວນຈຳກັດ ຈຶ່ງຕ້ອງຮັບຜິດຮ່ວມກັນໃນບຽດຕາທີ່ທັງຫລາຍຂອງທ້າງຫຸ້ນສ່ວນທີ່ຕົນໄດ້ເຂົ້າໄປຈັດການໄວ້ ເມື່ອທ້າງຫຸ້ນສ່ວນຜິດນັດໄມ້ຂໍຮະຄາໄມ້ໃຫ້ນາຍປອ ນາຍປອກົມສີທີ່ພ້ອງນາຍຕະເຄີຍໄດ້ໂດຍໄມ້ຕ້ອງຮອໃຫ້ທ້າງວ່າ ເລີກແຕ່ອຍ່າງໄດ້ ສ່ວນນາຍສັກເປັນຫຸ້ນສ່ວນປະເທດໄໝຈຳກັດຄວາມຮັບຜິດ ເມື່ອທ້າງຫຸ້ນສ່ວນຜິດນັດຂໍຮະໜີ ນາຍປອກົມສີທີ່ພ້ອງເຮັດກວ້າໃຫ້ຈາກນາຍສັກເປັນເດືອກກັນ

ສຽງ ນາຍປອມສີທີ່ພ້ອງເຮັດກວ້າໃຫ້ຈາກນາຍຕະເຄີຍແລະນາຍສັກ

บัญชีสอบกรอบบันทึก กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2517

- ข้อ 1. แดง, ดำ และโอลีฟ ตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ “สามชาย” ตกลงกันให้แดง และดำเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ โดยมีรัตถุประสงค์เพื่อค้าขายในประเทศไทย แดงได้ซื้อเชื่อมต่อผ้าจากจีนมาขายโดยปรึกษาโอลีฟเพียงคนเดียว ซึ่งโอลีฟไม่เห็นชอบด้วยพระคติลดผ้าให้ราคากลางมาก ครั้นหนึ่งถึงกำหนดชำระหนี้ แดงผิดนัดชำระหนี้ ตั้งนี้ดูจะฟ้องโอลีฟให้รับผิดได้บ้างเพียงใด และกรณีจะเป็นประการใดถ้าห้างหุ้นส่วนกล่าวเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล “สามชาย”
- ข้อ 2. นายรามเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด นายรุ่งกับนายเรืองเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดไว้คนละ 2,000 บาท แต่ได้ส่งเงินค่าหุ้นไปแล้วคนละ 1,000 บาท นายรุ่งได้แนะนำให้นายรวายขายสินค้าให้แก่นายรามเพื่อมาค้าขายในร้าน ส่วนนายเรืองได้ลงลายมือชื่อเป็นพยานในสัญญาดังกล่าว ห้างคอกเป็นหนี้นายรวายถึง 20,000 บาท และผิดนัดชำระหนี้ นายรวายไม่สามารถบังคับเอาทรัพย์สินจากห้างฯ ได้ เพราะห้างไม่มีทรัพย์สินเพียงพอแก่การชำระหนี้ และกำลังถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้องให้เป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลแพ่ง ดังนี้ นายรวายจะฟ้องให้นายรามนายรุ่งและนายเรืองรับผิดได้เพียงใดหรือไม่
- ข้อ 3. “กรรมการบริษัทแห่งหนึ่งได้เรียกประชุมใหญ่บรรดาผู้ถือหุ้นเพื่อลงมติเกี่ยวกับการที่บริษัทจะออกหุ้นกู้ขึ้นมาจำนวนหนึ่ง ที่ประชุมใหญ่ได้ลงมติพิเศษให้ออกหุ้นกู้ได้ และได้ลงมติพิเศษในเรื่องให้บริษัทออกหุ้นกู้นิดเดียวมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้ว หรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้วด้วยอย่างอื่นนอกจากให้ใช้เป็นตัวเงินนั้นได้อีกจำนวนหนึ่งด้วย” ในฐานะที่ทำเป็นนักกฎหมาย ขอให้ท่านแสดงความเห็นในเชิงอรรถกฎหมายว่า ปัญหาที่ตั้งขึ้นมาดังกล่าวต้องตามหลักกฎหมายบริษัทหรือไม่ เพาะเหตุใด
- ข้อ 4. ข้อบังคับของบริษัทขั้นโดยจำัด ได้กำหนดไว้ว่า “ก่อนแบ่งเงินปันผลทุกครั้งให้บริษัท กันไว้เป็นทุนสำรองร้อยละ 4 ของกำไรทั้งหมด จนกว่าทุนสำรองนั้นจะมีจำนวนถึง 1 ใน 15 ของจำนวนทุนของบริษัท” กรรมการบริษัทได้เรียกประชุมใหญ่บรรดาผู้ถือหุ้นเพื่อลงมติเกี่ยวกับการที่บริษัทจะจ่ายเงินปันผลกลางปี, ที่ประชุมใหญ่ได้ลงมติธรรมด้วยเงินปันผลได้ โดยให้บริษัทกันเงินไว้เป็นทุนสำรองเท่าที่ข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เสียก่อน กรรมการบริษัทก็ได้ปฏิบัติตามดังของที่ประชุมใหญ่นี้ ขอให้ท่านวินิจฉัยว่า การจ่ายเงินปันผลของบริษัทครั้งนี้ เป็นการถูกต้องตามหลักกฎหมายหรือไม่ เพาะเหตุใด

ธงคำตอบ ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2517

ข้อ 1. หลักกฎหมาย ป.พ.พ.มาตรา 1035 บัญญัติว่า “ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่า จะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหลายคน จัดการห้างหุ้นส่วนไซร์ หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนจะจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นก็ได้ แต่หุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใดจะทำการอันใดซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการอีกคนหนึ่งหักหัวงนั้นไม่ได้”

ป.พ.พ.มาตรา 1050 บัญญัติว่า “การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดากลางค่ายาของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนยอมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะจัดการไปเช่นนั้น”

วินิจฉัย ตามปัญหา แดงและดำเนินหุ้นส่วนผู้จัดการ แดงจึงมีสิทธิจัดการงานของห้างได้โดยอิสระไม่ต้องปรึกษาหารือกับหุ้นส่วนอื่น (ตามมาตรา 1035) ต่อมาแดงซื้อผ้าใหม่จากดุยโดยแดงได้ปรึกษากับดุย แต่ดุยไม่เห็นชอบ เพราะตลาดผ้าใหม่ราคาตกต่ำ แต่เนื่องจากได้มิใช่หุ้นส่วนผู้จัดการถึงแม้จะทักทวงไปแดงก็มีสิทธิกระทำการอันผูกพันห้างหุ้นส่วนได้ เมื่อการซื้อผ้าใหม่อยู่ในวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดก็ยอมมีความผูกพันในการชำระหนี้ราคาผ้าใหม่ และต้องรับผิดชอบทั้งหมดโดยสันเชิง หรือจะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนร่วมกันใช้หนี้จังหวะนี้ค่าผ้าใหม่จะได้รับชำระโดยสันเชิงก็ได้ (ตามมาตรา 1050 ประกอบมาตรา 1025)

ฉะนั้นนายดุย จึงฟ้องนายแดง นายดำ นายโถง คนใดคนหนึ่งให้รับผิดทั้งหมด หรือจะฟ้องนายดำ นายแดง นายโถง ให้รับผิดร่วมกันก็ได้

ในการนี้ห้างหุ้นส่วนนี้ เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล (ห้างหุ้นส่วนสามัญจะทะเบียน) ซึ่งเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากตัวผู้เป็นหุ้นส่วน ห้างหุ้นส่วนจึงเป็นลูกหนี้โดยตรงในสัญญาและจะต้องรับผิดชอบลูกหนี้ขั้นต้น ส่วนตัวผู้เป็นหุ้นส่วนรับผิดชอบเป็นผู้ค้ำประกัน ผู้เป็นหุ้นส่วนจึงอาจถูกฟ้องให้รับผิดได้เมื่อห้างหุ้นส่วนได้ผิดนัดชำระหนี้แล้ว (ตามมาตรา 1070)

ดังนั้นนายดุยจึงของห้างหุ้นส่วน จะฟ้องนายแดง, นายดำ และนายโถงให้ชำระหนี้ได้เมื่อห้างหุ้นส่วน“สามษาย”(นิติบุคคล) ได้ผิดนัดชำระหนี้แล้ว และเมื่อนายแดง,

นายค่า และนายໂດງ ຖູກພົອງໃຫ້ຂໍາຮ່ານີ້ ກ້າຈີພື້ສູງໃດວ່າ

- (1) ສິນທະພົບຂອງທ້າງທຸນສ່ວນຕຶງຈະເປັນຍັງມີພໍຂໍາຮ່ານີ້ໄດ້ທັງໝົດ ທີ່ອບາງສ່ວນ ແລະ
- (2) ກາຣທີ່ຈະບັນຄັບເວົ່າແກ່ທ້າງທຸນສ່ວນນັ້ນ ໄມ່ເປັນກາຣຍາກ

ເນື່ອເປັນເຊັ່ນນີ້ ສາລົກຈະບັນຄັບໃຫ້ເອາທະພົບສິນຂອງທ້າງທຸນສ່ວນອຳນວຍຂໍາຮ່ານີ້ກ່ອນໄດ້ ສຸດແຕ່ສາລົກຈະເຫັນສົມຄວາມ (ຕາມມາດຣາ 1071) ກລາວຄື່ອ ສ້າງບັນຄັບຂໍາຮ່ານີ້ເອາຈາກທ້າງທຸນ ສ່ວນໄດ້ໄໝພອ ກົມາພົອງເອາຈາກນາຍແດງ, ນາຍคາ, ນາຍໂດງ ໄດ້

ຂ້ອ 2. ຕາມປັບປຸງທາເປັນເຮືອງທ້າງທຸນສ່ວນຈຳກັດ ທີ່ມີຫລັກກົງໝາຍທີ່ເກີ່ວຂັ້ອງດັ່ງນີ້

ປ.ພ.ພ.ມາດຣາ 1080 ວຣຄ 2 ບັບປຸງຕົວວ່າ “ສ້າງຝົ້ເປັນທຸນສ່ວນຈຳພາວກໄມ່ຈຳກັດຄວາມຮັບ ພິດນັ້ນມີຢູ່ທ່າຍຄົນດ້ວຍກັນ ທ່ານໄທໃຫ້ບັນທົບປຸງຕິສໍາຫຼວບທ້າງທຸນສ່ວນສາມພູເປັນວິທີບັນຄັບ ໃນຄວາມເກີ່ວພັນຮະຫວ່າງຄົນເຫັນນັ້ນເອງ ແລະຄວາມເກີ່ວພັນຮະຫວ່າງຜູ້ເປັນທຸນສ່ວນເຫັນນັ້ນ ກັນທ້າງທຸນສ່ວນ”

ປ.ພ.ພ.ມາດຣາ 1087 ບັບປຸງຕົວວ່າ “ອັນທ້າງທຸນສ່ວນຈຳກັດນັ້ນ ທ່ານວ່າຕ້ອງໄຫ້ແຕ່ເລີ່ມພະ ຜູ້ເປັນທຸນສ່ວນຈຳພາວກໄມ່ຈຳກັດຄວາມຮັບພິດເກີນນັ້ນເປັນຜູ້ຈັດກາຣ”

ປ.ພ.ພ.ມາດຣາ 1095 ບັບປຸງຕົວວ່າ “ຕຽບໄດ້ທ້າງທຸນສ່ວນຈຳກັດຍັງມີໄດ້ເລີກກັນຕຽບນັ້ນ ເຈົ້າໜີ້ຂອງທ້າງຍ່ອມໄມ່ມີສີທີ່ຈະພ້ອງຮ້ອງຜູ້ເປັນທຸນສ່ວນຈຳພາວກຈຳກັດຄວາມຮັບພິດໄດ້.....”

ວິນິຈລັບ ຕາມປັບປຸງທາ ທ້າງທຸນສ່ວນຈຳກັດນີ້ ມີນາຍຮາມເປັນທຸນສ່ວນປະເທດໄມ່ຈຳກັດ ຄວາມຮັບພິດ ສ່ວນນາຍຮູ່ແລະນາຍເຮືອງເປັນທຸນສ່ວນປະເທດຈຳກັດຄວາມຮັບພິດ ແລະມີໄຕກລາງ ໄທີ່ເປັນຜູ້ຈັດກາຣທ້າງ ຈຶ່ງຕ້ອງສື່ວ່ານາຍຮາມມີສີທີ່ຈັດກາຣທ້າງໄດ້ ເພຣະເປັນທຸນສ່ວນປະເທດ ໄມ່ຈຳກັດຄວາມຮັບພິດ ແລະເນື່ອງຈາກທ້າງຕັ້ງຫຸ້ນເພື່ອກາຮ້າຫຍາ ກາຣທີ່ນາຍຮາມກຳສັງຄູ້ງຫຼື້ອ້າຍ ຈາກນາຍຮາຍ ເປັນກາຣກະທຳໃນກາທີ່ເປັນຫຼຽມດາ ກາຣຄ້າຫຍາຂອງທ້າງ ທ້າງຈຶ່ງຕ້ອງຜູກພັນ ໃນສັງຄູ້ງນີ້ (ມາດຣາ 1080 ປະກອບມາດຣາ 1050)

ນາຍຮູ່ເປັນທຸນສ່ວນປະເທດຈຳກັດຄວາມຮັບພິດ ເນື່ອທ້າງທຸນສ່ວນຈຳກັດຍັງມີໄດ້ເລີກກັນ ເຈົ້າໜີ້ຂອງທ້າງກີ່ຍັງໄມ່ມີສີທີ່ພ້ອງຮ້ອງຜູ້ເປັນທຸນສ່ວນປະເທດຈຳກັດຄວາມຮັບພິດໄດ້ ດັ່ງນັ້ນ ເຈົ້າໜີ້ ຂອງທ້າງຈະພ້ອງໃຫ້ນາຍຮູ່ຮັບພິດໃນໜີ້ຈຳນວນນີ້ຍັງຫາໄດ້ໄໝ ເພຣະຫ້າຍັງໄມ່ເລີກກັນ ອົນີ່ ແມ່ກາຣ ກຳນາຍຮູ່ແນະນຳໃຫ້ນາຍຮາຍຫຼືສິນຄ້າໃຫ້ນາຍຮາມ ກາຣກະທຳດັ່ງກ່າວມີໃຫ້ເປັນກາຣສອດເຂົ້າ ຈັດກາຣງານຂອງທ້າງ (ຕາມມາດຣາ 1088)

ນາຍເຮືອງທ້າງທຸນສ່ວນປະເທດຈຳກັດຄວາມຮັບພິດອີກຄົນໜີ້ໄດ້ລົງລາຍມື້ອ້ອື່ບັນພຍານໃນ ສັງຄູ້ງດັ່ງກ່າວ ຈຶ່ງສື່ວ່າເປັນກາຣສອດເຂົ້າຈັດກາຣງານຂອງທ້າງທຸນສ່ວນ ຕາມມາດຣາ 1088 (1) ດັ່ງນັ້ນນາຍເຮືອງຈຶ່ງຕ້ອງຮ່ວມຮັບພິດໃນໜີ້ຂອງທ້າງທຸນສ່ວນຈຳກັດນີ້ ໂດຍໄມ່ຈຳກັດຈຳນວນເຊັ່ນ

เดียวกับหันส่วนประเทกไม่จำกัดความรับผิด โดยนายรายเจ้าหนี้ของห้างพื้องนายเรืองได้หันที่ โดยไม่ต้องรอให้เลิกห้างจากกันตามมาตรา 1095

สรุป นายรายมีสิทธิ์พ้องเรียหันจำนวน 20,000 บาทจากนายรามและนายเรืองได้แต่จะพ้องจากนายรุ่งยังไม่ได้

หมายเหตุ ผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่นายเรืองได้ลงลายมือชื่อเป็นพยานในสัญญาความบัญหาในข้อนี้ ไม่น่าจะถือว่าเป็นการสอดเข้าจัดการงานของห้างหันส่วน เพราะมิได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจการแต่อย่างใด

ข้อ 3. ปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ ๙ พ.ศ.๒๕๒๑ มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒๒๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๑๒๒๙ “บริษัทจะออกหุ้นกู้ไม่ได้”

เมื่อบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ออกหุ้นกู้ไม่ได้ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องนำคำตอบในข้อนี้มาลงไว้ เพราะจะทำให้ผู้ศึกษาเกิดความสับสนได้

ข้อ 4. ป.พ.พ.มาตรา ๑๒๐๒ บัญญัติว่า “ทุกคราวที่แจกเงินปันผลบริษัทด้วยหุ้นทุนสำรองอย่างน้อยหนึ่งในสิบส่วนของจำนวนผลกำไร ซึ่งบริษัททำมาหากได้จากกิจการของบริษัทจนกว่าทุนสำรองนั้นจะมีจำนวนถึงหนึ่งในสิบของจำนวนหุ้นของบริษัท หรือมากกว่านั้น แล้วแต่จะได้ตกลงกำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัท”

จากบทบัญญัติของมาตรา ๑๒๐๒ นี้จะเห็นได้ว่า ทุกคราวที่แจกเงินปันผล บริษัทด้วยหุ้นทุนสำรองกำไรให้นั้นไว้เป็นหุ้นสำรองเสียก่อนอย่างน้อยหนึ่งในสิบส่วน หรือร้อยละห้าของผลกำไร ซึ่งบริษัททำมาหากได้ จนกว่าทุนสำรองนั้นจะมีจำนวนถึงหนึ่งในสิบของจำนวนหุ้นของบริษัทหรือมากกว่านั้น แล้วแต่ข้อบังคับของบริษัทจะได้กำหนดไว้

วินิจฉัย ความบัญญากการที่ข้อบังคับของบริษัทกำหนดให้จัดสรรเงินไว้เป็นหุ้นสำรองร้อยละห้าของกำไรทั้งหมด จึงเป็นการต่ำกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ เพราะกฎหมายกำหนดไว้ว่าต้องจัดสรรเงินไว้เป็นหุ้นสำรองอย่างน้อยร้อยละห้านองจำนวนผลกำไรที่บริษัททำมาหากได้ ข้อบังคับนี้จึงขัดคือบบัญญัติของกฎหมาย และเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ข้อบังคับนี้จึงตกเป็นโมฆะ (ตามมาตรา ๑๑๔ ป.พ.พ.)

เมื่อบริษัทต้องการจ่ายเงินปันผลกลางปีก็ยอมทำได้ โดยขออนุญาตต่อที่ประชุมใหญ่ เมื่อที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นอนุมัติก็จ่ายเงินปันผลได้แต่ต้องหักไว้เป็นหุ้นสำรองอย่างน้อยร้อยละห้าของจำนวนผลกำไรที่บริษัททำมาหากได้เสียก่อน แต่การที่บริษัทได้หักเงินกำไรไว้เป็นหุ้นสำรองร้อยละห้าตามข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้นั้น เป็นการไม่ชอบตามหลักของกฎหมาย

**บัญชีสอบบรรบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 1 ปีการศึกษา 2518**

- ข้อ 1. ในห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งจดทะเบียนแล้วก็ตี ยังไม่ได้จดทะเบียนก็ตี เจ้าหนี้ส่วนตัวของผู้เป็นหุ้นส่วนจะใช้สิทธิเรียกร้องไปจนถึงทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนได้เพียงใด
- ข้อ 2. นายเก่งและนายกล้าเป็นหุ้นส่วนกันในห้างหุ้นส่วนสามัญขายเครื่องสำอาง โดยไม่มีข้อสัญญาให้ครับเป็นผู้จัดการ ปรากฏว่านายเก่งขับรถชนตัวของห้างไปเสียราคาสินค้าในห้องตลาดด้วยความประมาทเลินเล่อชนนายเอกนาดเจน ส่วนนายกล้าไปกู้เงินนายโภมาซื้อน้ำหอมเข้าร้านดังนี้ นายเอกและนายโภจะฟ้องนายเก่งและนายกล้าให้รับผิดได้อย่างไรหรือไม่
- ข้อ 3. กรรมการบริษัทได้ประชุมกันและลงมติพิเศษเป็นเอกฉันท์กลางให้บริษัทเพิ่มทุนโดยการออกหุ้นใหม่ สาเหตุเพราจะเงินทุนของบริษัทไม่มีพอที่จะทำงานได้ ที่ประชุมไม่ได้กำหนดว่าหุ้นใหม่ที่ออกมานี้ให้ขายแก่ผู้ใด ในฐานะที่ท่านเป็นนักศึกษากฎหมาย ขอให้ท่านวินิจฉัยในเชิงอรรถกฎหมายว่า หุ้นใหม่ที่ออกนี้จะขายให้แก่ผู้ใด หรืออย่างไร
- ข้อ 4. เอก, โภ, ตรี และเพื่อนคลงตั้งบริษัทค้าข้าวจำกัด ในวันที่ 24 เมษายน 2518 ได้จดทะเบียนหนังสือบริษัทที่สนธิ ต่อมาในวันที่ 20 พฤษภาคม 2518 ได้มีการประชุมจัดตั้งบริษัท ครั้นวันที่ 24 สิงหาคม 2518 โภ, ตรี และเพื่อนอีก 2 คน ขอถอนเงินคืนเพราเห็นว่ากิจการจะไม่สำเร็จ เอกไม่ยอมและรับจดทะเบียนบริษัท ในวันที่ 20 กันยายน 2518 ดังนี้ ขอให้ท่านวินิจฉัยว่า ข้ออ้างของฝ่ายใดชอบด้วยกฎหมาย

ธงคำต่ออบ

ภาค 1 ปีการศึกษา 2518

ข้อ 1. ห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล กฎหมายที่อว่าเป็นนิติบุคคล มีสิทธิและหน้าที่ต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน จะนั้นทราบได้ที่ห้างหุ้นส่วนยังมิได้เลิกกัน เจ้าหนี้ของผู้เป็นหุ้นส่วนจะพะตัวยื่อมใช้สิทธิได้เพียงในผลกำไรหรือเงินซึ่งห้างหุ้นส่วนค้างชำระแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นเท่านั้น

ถ้าห้างหุ้นส่วนนั้นเลิกกันแล้ว เจ้าหนี้ยื่อมใช้สิทธิได้ตลอดจนถึงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วน คนนั้น อันมีในสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน (มาตรา 1072)

สำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน เจ้าหนี้จะใช้สิทธิเรียกร้องไปถึงทรัพย์สินที่ผู้เป็นหุ้นส่วนลูกหนี้นำไปลงทุนในห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นก็ยื่อมทำได้ ทั้งนี้ เพราะห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นมิได้มีสภาพเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน และไม่สามารถมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้

ข้อ 2. ตามปัญหาเป็นเรื่องความรับผิดชอบผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญต่อบุคคลภายนอก

หลักกฎหมายมีว่า ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนมิได้ตกลงกันไว้ในกระบวนการจัดการห้างหุ้นส่วนใช้รักษาไว้ว่าผู้เป็นหุ้นส่วนยื่อมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ทุกคน แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดจะเข้าทำสัญญาอันใดซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งทักษะนั้นไม่ได้ ในกรณีเช่นนี้ ท่านให้เชื่อว่าผู้เป็นหุ้นส่วนยื่อมเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการทุกคน (มาตรา 1033)

การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดากำชâyของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมู่ทุกคนยื่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะจัดการไป เช่นนั้น (มาตรา 1050)

ตามปัญหา การที่นายเก่งขับรถยนต์ไปสืบราชการสินค้าในห้องคลาดยื่อมถือได้ว่ากระทำการไปในทางที่เป็นธรรมดากำชâyของห้างหุ้นส่วน เมื่อไปกระทำการละเมิดชนนายเอกในขณะไปสืบราชการสินค้า นายเก่งและนายกล้าซึ่งเป็นหุ้นส่วนจึงต้องรับผิดร่วมกันในการใช้ค่าเสียหายนั้น

ส่วนที่นายกล้าไปถูกเงินนายโภมชื่อน้ำหอมเข้าร้านก็เช่นกัน ถือได้ว่าเป็นการกระทำการไปในทางที่เป็นธรรมดากำชâyของห้างหุ้นส่วน เพราะโดยปกติการค้าขายยื่อมมีการรื้

หนี้มีสินกันมาลงทุนบ้างและรัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนก็เพื่อขายเครื่องสำอาง น้ำหอม ก็เป็นเครื่องสำอางอย่างหนึ่ง เมื่อนายกล้าไปก่อหนี้ขึ้นดังกล่าว นายเก่งและนายกล้าก็ต้องรับผิดร่วมกันในหนี้นั้น

ฉะนั้นนายเอกและนายโภ จะฟ้องนายเก่งหรือนายกล้าคนใดคนหนึ่งให้รับผิดทั้งหมด หรือจะฟ้องนายเก่งและนายกล้าให้รับผิดร่วมกันก็ได้

ข้อ 3. หลักกฎหมาย ม.1220 “บริษัทจำกัดอาจเพิ่มทุนของบริษัทขึ้นได้ด้วยออกหุ้นใหม่ โดยมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้น”

วินิจฉัย ตามปัญหา เนื่องจากเป็นการออกมติพิเศษโดยคณะกรรมการ ฉะนั้นปัญหา นี้การเพิ่มทุนของบริษัทจึงใช่ไม่ได้มาตั้งแต่ เพราะหลักกฎหมายบัญญัติไว้ว่า การเพิ่มทุน ต้องเป็นมติพิเศษของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น

ข้อ 4. หลักกฎหมาย ม. 1112 “ถ้าการจดทะเบียนมิได้ทำภายในสามเดือนนับแต่ประชุมตั้งบริษัทไซร์ ท่านว่าบริษัทนั้นเป็นอันไม่ได้ตั้งขึ้นและบรรดาเงินที่ได้รับไว้จากผู้เข้าซื้อหุ้นนั้น ต้องใช้คืนเต็มจำนวนมิให้ลดเลย

ถ้ามีจำนวนเงินเหลือวันนั้น ค้างอยู่มิได้คืนในสามเดือนนายหลังการประชุมตั้งบริษัทไซร์ ท่านว่ากรรมการของบริษัทที่ต้องรับผิดร่วมกันที่จะใช้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยคิดตั้งแต่เวลาสิ้นกำหนดสามเดือนนั้น

แต่ถ้ากรรมการคนใดพิสูจน์ได้ว่าการที่เงินขาดหรือที่ใช้คืนช้าไปมิได้เป็นเพื่อความผิดของตนไซร์ กรรมการคนนั้นก็ไม่ต้องรับผิดในการใช้ต้นเงินหรือดอกเบี้ย”

วินิจฉัย ตามปัญหา เอกไปจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทหลังจากครบกำหนด 3 เดือนแล้ว โภ, ตรี และเพื่อน ได้ขอถอนหุ้นหลังจากครบกำหนด 3 เดือนแล้วเช่นกัน ฉะนั้น ตามหลักกฎหมายมาตรา 1112 โภ, ตรี และเพื่อน มีสิทธิขอถอนหุ้นได้ เอกจะคัดค้านไม่ได้

**บัญชีสอบบรรบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 2 ปีการศึกษา 2518**

- ข้อ 1. เป็นเรื่องของหุ้นถือ ซึ่งบังคับกฎหมาย มาตรา 1229 “ห้ามบริษัทออกหุ้นถือ” จึงไม่ได้นำคำตามมาลงไว้ เพราะอาจเกิดความสับสนได้
- ข้อ 2. นายเอก, นายໂທ และนายตรี ได้เข้าหุ้นกันทำการศักดิ์ว่า นายเอกได้เช่าที่ดินสร้างโรงเก็บข้าวโรงใหญ่ โดยมิได้ปรึกษานายໂທและนายตรี ต่อมานายໂທได้กรันซื้อตัวดินไว้เป็นจำนวนมากโดยพละการ เพราะเห็นว่าให้ราคาดี ต่อมานายตรีได้ลาออกจากห้างหุ้นส่วนไปในปีนั้นเองไฟไหม้โรงเก็บข้าวเสียหายหมด เจ้าหนี้จึงฟ้องหุ้นส่วนทั้งสาม ขอให้ท่านวินิจฉัยทั้ง 3 คน จะต้องรับผิดชอบในหนี้สินเหล่านี้แค่ไหนเพียงไร
- ข้อ 3. นวลดะօอและอนงค์ ร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วน นวลดอนงค์ จำกัด โดยอนงค์เป็นหุ้นส่วนประจำหากจำกัดความรับผิด และได้จำกัดความรับผิดไว้ 20,000 บาท นวลดะօอเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด ต่อมาห้างหุ้นส่วนนี้เป็นหนี้นายใจดีอยู่ 50,000 บาท ตั้งนี้นายใจดี จะฟ้องให้ครรับผิดได้บ้าง
- ข้อ 4. ผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดแห่งหนึ่ง ได้อนาคตหุ้นนิดระบุชื่อของคนให้แก่ผู้อื่นโดยบริบูรณ์แล้ว และทางบริษัทก็ได้แก้ทะเบียนให้ผู้รับโอนเป็นผู้ถือหุ้นแล้ว แต่เงินค่าหุ้นนั้นผู้โอนยังส่งเข้าไม่ครบ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า บริษัทมีหนี้สินที่เกิดก่อนการโอนและหลังการโอนอยู่จำนวนหนึ่ง ขอให้ท่านวินิจฉัยว่าเจ้าหนี้ของบริษัทจะฟ้องผู้โอนและผู้รับโอนให้รับผิดชอบในหนี้สินทั้งสองจำนวนนี้ได้หรือไม่

ถึงค่าตอบ

ภาค 2 ปีการศึกษา 2518

ข้อ 1. เป็นเรื่องการออกหุ้นกู้ ซึ่งบังคับกฎหมาย มาตรา 1229 “ห้ามบริษัทออกหุ้นกู้” จึงไม่ได้นำคำถามและคำตอบมาลงไว้ เพราะอาจเกิดความสับสนได้

ข้อ 2. เป็นเรื่องการจัดการห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ซึ่งมีมาตราที่ควรพิจารณาคือ มาตรา 1033, 1050 และมาตรา 1051

มาตรา 1033 เป็นเรื่องที่มิได้ตกลงให้ครรเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วน ทุกคน จึงมีสิทธิจัดการห้างหุ้นส่วนได้

มาตรา 1050 เป็นเรื่องที่หุ้นส่วนได้จัดการใบใบทางธรรมดा การค้าขายของห้างหุ้นส่วน การที่ได้จัดการนั้นก็ผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน และจะต้องรับผิดร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวน

มาตรา 1051 เป็นเรื่องที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ลาออกจากห้างหุ้นส่วนไป หุ้นส่วนนั้นก็ยัง ต้องรับในหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนตนได้ลาออกจากไป

วินิจฉัย ตามปัญหานี้ได้ตกลงให้ครรจัดการห้างหุ้นส่วนนายเอก นายໂທ และนายตรี ก็มีสิทธิจัดการห้างหุ้นส่วนได้ทุกคน ดังนั้นการที่นายเอกได้ไปเช่าที่ดินเพื่อสร้างโรงเก็บข้าว การกระทำของนายเอกเมื่อจะไม่ได้ปรึกษาหุ้นส่วนคนอื่นก็ใช่ได้ และเนื่องจากเป็นการกระทำ ที่อยู่ในทางธรรมดากลการค้าขายข้าว จึงผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ทั้งหมด แม้ต่อมาไฟ จะไหม้โรงเก็บข้าวเสียหายก็ตาม หุ้นส่วนคนอื่น ๆ ก็ต้องรับผิดร่วมกับนายเอก

ส่วนนายໂທได้ซื้อน้ำตาลไว้โดยผลการ การกระทำของนายໂທเป็นการกระทำนักวัตถุ ประสมศ์ของห้างหุ้นส่วน เพราะห้างมีวัตถุประสงค์ในการค้าข้าว การกระทำของนายໂທ จึงไม่ผูกพันหุ้นส่วนคนอื่น ๆ นายໂທต้องรับผิดในหนี้น้ำตาลเป็นส่วนตัว

นายตรีเมื่อจะได้ลาออกจากห้างหุ้นส่วนแล้ว แต่หนี้ค่าเช่าที่ดินที่นายเอกได้เช่าที่ดินเพื่อ สร้างโรงเก็บข้าว เป็นหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนตรีได้ลาออกไป นายตรีก็ต้องรับผิดชอบ และคงรับ ผิดตลอดไปจนกว่าหนี้นั้นจะขาดอายุความ หรือได้ชำระเงินเสร็จสิ้นแล้ว

สรุป นายเอก, นายໂທ นายตรี จะต้องรับผิดร่วมกันในหนี้ที่นายเอกได้เช่าที่ดินเพื่อ สร้างโรงเก็บข้าว

นายໂທ ต้องรับผิดในหนี้น้ำตาลเป็นส่วนตัว

ข้อ 3. เป็นเรื่องห้างหุ้นส่วนจำกัด ที่หุ้นส่วนประлагаจำกัดความรับผิดได้ใช้ชื่อของตนมาระคนเป็นชื่อห้างร่วมกับคนอื่น ซึ่งมีหลักกฎหมายมาตรา 1081 และ 1082 วางหลักไว้ดังนี้ มาตรา 1081 ห้ามเอาชื่อของหุ้นส่วนประлагаจำกัดความรับผิดมาเรียกขานระบุเป็นชื่อห้าง

มาตรา 1082 ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนประлагаจำกัดความรับผิดคนใดยินยอมโดยแสดงออกชัดหรือโดยปริยายให้ใช้ชื่อของตนระบุเป็นชื่อห้างไซร์ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้น จะต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกเสมือนดังว่าเป็นหุ้นส่วนจำกัดที่รับผิด

วินิจฉัย ตามปัญหา อนงค์เป็นหุ้นส่วนประлагаจำกัดความรับผิด แต่ได้ยอมให้เอาชื่อของตนเป็นชื่อห้าง อนงค์จึงต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกเสมือนเป็นหุ้นส่วนประлагаไม่จำกัดความรับผิด ดังนั้น เจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิฟ้องเรียกหนี้รายนี้ได้จาก นวลดะขอและอนงค์ได้ และไม่ต้องรอให้ห้างเลิกแต่อย่างไร

ข้อ 4. เป็นเรื่องที่ว่าผู้ที่โอนหุ้นไปแล้ว จะต้องรับผิดในหนี้สินของบริษัทหรือไม่ ซึ่งมีหลักกฎหมาย มาตรา 1133 ได้วางหลักไว้ดังนี้ ป.พ.พ. 1133 “หุ้นซึ่งโอนกันนั้น ถ้าเป็นหุ้นอันยังมิได้ส่งเงินใช้เต็มจำนวนค่าหุ้น ท่านว่าผู้โอนยังคงต้องรับผิดในจำนวนเงินที่ยังมิได้ส่งใช้ให้ครบถ้วนนั้น แต่ว่า

- (1) ผู้โอนไม่ต้องรับผิดในหนี้อันหนึ่งอันใดของบริษัท ซึ่งได้ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังโอน.
- (2) ผู้โอนไม่ต้องรับผิดต่อส่วนใช้หนี้ เว้นแต่ความประภูมิขึ้นแก่ศาลว่าบรรดาผู้ที่ยังถือหุ้นของบริษัทอยู่นั้นไม่สามารถถือส่วนใช้หนี้อันเข้าจะพึงต้องออกให้ในนั้นได้

ในข้อความรับผิดเช่นว่านั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องผู้โอนเมื่อพ้นสองปี นับแต่ได้จดแจ้งการโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น”

ตามปัญหา ผู้โอนต้องรับผิดในจำนวนเงินค่าหุ้นที่ยังมิได้ส่งให้ครบ ก็เฉพาะแต่หนี้ของบริษัทที่มูลหนี้เกิดขึ้นก่อนการโอนหุ้นเท่านั้น และผู้โอนก็ยังมีสิทธิให้เจ้าหนี้ของบริษัทไปเรียกจากผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ ในบริษัทก่อนได้ แต่ถ้าผู้ถือหุ้นคนอื่น ๆ ไม่สามารถถือส่วนใช้หนี้ได้แล้ว ผู้โอนหุ้นนั้น ก็จะถือส่วนใช้หนี้ให้ แต่จะต้องฟ้องผู้โอนภายใต้สองปี นับแต่ได้จดแจ้งการโอนหุ้นลงในทะเบียนสมุดผู้ถือหุ้น (มาตรา 1133 อนุ 2)

สำหรับหนี้ที่เกิดขึ้นภายหลังการโอนหุ้น ผู้โอนไม่ต้องรับผิดในหนี้จำนวนนั้น (มาตรา 1133 อนุ 1)

ผู้รับโอนย่อมรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ของผู้โอนที่มีต่อบริษัท ดังนั้น ผู้รับโอนต้องรับผิดชอบในหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนการโอนและในหนี้ที่เกิดขึ้นหลังการโอน (เงื่อนไขที่ 1590/2503)

สรุป เจ้าหนี้ของบริษัทจะฟ้องผู้โอนหุ้นให้รับผิดในเงินค่าหุ้นที่ยังส่งใช้ไม่ครบได้ ก็แต่เฉพาะหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนมีการโอนหุ้นและจะต้องฟ้องภายใต้อายุความ 2 ปี นับแต่ได้จดแจ้งการโอนนั้นลงในทะเบียนสมุดผู้ถือหุ้น

ส่วนผู้รับโอนนั้น เจ้าหนี้ของบริษัทจะฟ้องผู้รับโอนให้รับผิดได้ ทั้งหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนการโอนหุ้นและหนี้ที่เกิดขึ้นหลังการโอนหุ้น

ข้อสอบกระบวนการวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2518

ข้อ 1. นายอิสระ นายเสรี และนายภาราคร เป็นหุ้นส่วนกันในห้างหุ้นส่วนสามัญอิสระเสริยน์ ประกอบกิจการซื้อขายแลกเปลี่ยนรถยนต์ โดยมีนายอิสระและนายภาราครเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายอิสระทำสัญญาซื้อรถยนต์จากนายสันติภาพในราคา 70,000 บาท แต่นายเสรีทักท้วงว่ารถคันนี้ไม่อู่ในความนิยมของห้องตลาดและสภาพก็ชำรุดไม่ควรรับซื้อไว้ นายอิสระไม่ฟังคำทักท้วงของนายเสรี ต่อมาปรากฏว่ารถยนต์ดังกล่าวขายไม่ออก ต้องขายในราคารถูกทำให้ห้างฯ ขาดทุน 10,000 บาท ส่วนนายภาราครเข้าไปเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญภาราครยนต์ ซึ่งดำเนินกิจการซื้อขายและเปลี่ยนรถยนต์อันเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญอิสระเสริยน์ โดยนายอิสระและนายเสรีไม่ได้ให้ความยินยอม ครั้นสิ้นปีปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนสามัญอิสระเสริยน์คำนยาขาดทุน 1 แสนบาท ส่วนห้างหุ้นส่วนสามัญภาราครยนต์ก็มีกำไร 3 แสนบาท

ดังนี้ นายอิสระจะต้องรับผิดชอบให้เงิน 10,000 บาทให้แก่ห้างฯ หรือไม่ และนายอิสระกับนายเสรีจะเรียกร้องให้นายภาราครรับผิดชอบให้ค่าเสียหายได้อย่างไรหรือไม่

ข้อ 2. ห้างหุ้นส่วนอุดรบูรพาจำกัด มีนายอุดรเป็นหุ้นส่วนประจำไม่จำกัดความรับผิด นายบูรพา เป็นหุ้นส่วนจำกัดเบียนความรับผิดเพียงไม่เกิน 20,000 บาท มีวัตถุประสงค์ดำเนินกิจการซื้อขายแร่ทองให้นายอุดรเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายอุดรทำสัญญาขายแร่ดีบุกให้นายอัสดง เป็นเงิน 3 แสนบาท กำหนดชำระเงินภายใน 3 เดือน หลังจากทำสัญญาแล้วนายอุดร มีธุระเดินทางไปต่างประเทศ กรณีดังต่อไปนี้

ก. เมื่อถึงกำหนดชำระเงิน นายอัสดงผิดนัดไม่ยอมชำระ นายบูรพาจึงยื่นฟ้องต่อศาลในนามของห้างฯ เรียกให้นายอัสดงชำระเงินตามสัญญา นายอัสดงให้การต่อสู้ว่า นายบูรพา ไม่ใช่หุ้นส่วนผู้จัดการและไม่ได้ลงนามในสัญญา จึงไม่มีอำนาจฟ้องกรณีหนึ่ง

ข. ห้างฯ ผิดนัดไม่ยอมส่งมอบแร่ดีบุกให้ตามสัญญา นายอัสดงจึงฟ้องนายบูรพาเรียกค่าเสียหาย 50,000 บาท นายบูรพาให้การต่อสู้ว่า ห้างฯ ยังไม่เลิกจะฟ้องให้ตนรับผิดชอบให้เงินไม่ได้ และถึงหากตนจะต้องชดใช้ก็เพียงไม่เกินจำนวนเงิน 20,000 บาท ตามที่ได้จดทะเบียนไว้

ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า ประเด็นข้อต่อสู้ของนายอัสดงและนายบูรพา รับฟังได้เพียงใด หรือไม่

ข้อ 3. บริษัทกำแหงจำกัด มีทุนของบริษัท 1,000,000 บาท มีทุนสำรอง 3,000,000 บาท กรรมการบริษัทได้เรียกประชุมเพื่อจะลดทุนของบริษัทให้เหลือ 200,000 บาท เพราะเห็นว่าทุนสำรองทั่วทุนของบริษัทแล้ว กี่ประชุมมีมติพิเศษให้ลดทุนลงได้มติพิเศษของที่ประชุมบริษัทครั้งนี้ชอบด้วย ป.พ.พ.ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัทหรือไม่

ข้อ 4. บริษัทแสงอาทิตย์จำกัด มีผู้ถือหุ้นอยู่ 100 คน รวมทุนของบริษัทได้ 10 ล้านบาท ในการประชุมใหญ่สามัญเพื่อให้สัตยาบันแก่กิจการที่กรรมการได้ทำเกินอำนาจ มีผู้ถือหุ้นมาประชุม 90 คน ในจำนวนนี้เป็นกรรมการบริษัท 10 คน รวมจำนวนหุ้นได้ 2 ล้านบาท ได้มีผู้ลงคะแนนให้สัตยาบัน 50 คนนับเป็นจำนวนได้ 1 ล้าน 5 แสนบาท สำคัญเป็นประธานที่ประชุมจะเห็นด้วยกับการให้สัตยาบันนี้หรือไม่

ธงค่าตอบ ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2518

ข้อ 1. ตามปัญหา เป็นเรื่องการจัดการห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนและผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนไปเข้าหุ้นกับผู้อื่น จัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ อันมีสภาพธุรกิจอย่างเดียวกับห้างหุ้นส่วนสามัญที่ตนเป็นหุ้นส่วนอยู่ก่อนแล้ว จึงมีหลักกฎหมายที่ควรพิจารณาดังนี้

บ.พ.พ.มาตรา 1035 บัญญัติว่า “ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่าจะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหลายคนจัดการห้างหุ้นส่วนใช้ร หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนจะจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นก็ได้ แต่หุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใดจะทำการอันใดซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการอีกคนหนึ่งทักท้วงนั้นไม่ได้”

บ.พ.พ.มาตรา 1038 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมีสภาพดุจเดียวกัน และเป็นการแย่งช�กับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น โดยมิได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ

สำหรับผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติตามที่นี้ใช้ร ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ชอบที่จะเรียกเอาผลกำไรซึ่งผู้นั้นหาได้ทั้งหมด หรือเรียกเอาค่าสินใหม่ทดแทนเพื่อการที่ห้างหุ้นส่วนได้รับความเสียหาย เพราะเหตุนั้น แต่ท่านห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันทำการฝ่าฝืน”

บ.พ.พ.มาตรา 1050 บัญญัติว่า “การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไว้ในทางที่เป็นธรรมดากิจการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบกันโดยไม่จำกัดจำนวน ในกรณีระบะหนึ่งอันได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะจะจัดการไป เช่นนั้น”

วินิจฉัย ตามปัญหา การที่นายอิสระชื่อรรถจากนายสันติภาพเป็นกรรมการกระทำที่เป็นธรรมดากิจการค้าขายของห้างหุ้นส่วน เพราะห้างมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่อขายรถยนต์ และนายเสรี มีใช้หุ้นส่วนผู้จัดการ จึงไม่มีอำนาจทักษะหัวการจัดการงานของห้าง และการกระทำของนายอิสระยังคงไม่ได้ว่า ประมาทเลินเลือ ดังนั้นจึงไม่ต้องรับผิดใช้เงิน 10,000 บาท แก่ห้างฯ ห้างหุ้นส่วนอิสระเสรียนต์เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่ได้จดทะเบียน จึงไม่มีข้อห้ามในการที่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งเข้าไปเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญห้างอื่น ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแย่งช�กกิจการของห้างหุ้นส่วน

นั้น ดังนั้น นายกราคริจึงไม่ต้องรับผิดใช้ค่าเสียหายแก่ห้างหุ้นส่วนในการฟีทีห้างฯ ขาดทุน และนายอิสระกับนายเสรีจะเรียกเอาผลกำไรจากห้างหุ้นส่วนสามัญภารณฑ์กิจไม่ได้เช่นกัน

ข้อ 2. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1. ป.พ.มาตรา 1065 วรรคแรก บัญญัติว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจถือเอ้าประโยชน์ แก่บุคคลภายนอกในบรรดาสิทธิอันห้างหุ้นส่วนจะคงเดิมได้มา แม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตน”

2. ป.พ.มาตรา 1080 วรรคแรก บัญญัติว่า “บทบัญญัติว่าด้วยห้างหุ้นส่วนสามัญ ข้อใด ๆ หากมิได้ยกเว้นหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปโดยบทบัญญัติแห่งหมวด ๓ นี้ ท่านให้นำมาใช้บังคับแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย”

3. ป.พ.มาตรา 1082 บัญญัติว่า “สำผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบใด อันยอมโดยแสดงออกชัดหรือโดยปริยาย ให้ใช้ชื่อของตนระบุเป็นชื่อห้างไซร์ ท่านว่าผู้ เป็นหุ้นส่วนนั้นจะต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกเมื่อมองเห็นว่าเป็นหุ้นส่วนจำกัดไม่จำกัด ความรับผิดชอบนั้น”

4. ป.พ.มาตรา 1095 วรรคแรก บัญญัติว่า “ทราบได้ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมิได้เลิกกัน ทราบนั้นเจ้าหนี้ของห้างย่อมไม่มีสิทธิจะฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดได้

ตามปัญหา ก. นายบูรพาพื้องนายอัสดงเพื่อเรียกให้ชำระหนี้แก่ห้างฯ ในนามของห้างฯ ได้ เพื่อระมิได้ใช้สิทธิเรียกร้องในนามของตนเองโดยตรง ข้อต่อสู้ของนายอัสดงฟังไม่เข้า

ก. นายบูรพาเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ยอมให้อาชีของตน ไปเรียนรู้งานระบบปั้นชื่อห้างฯ นายบูรพาจึงต้องรับผิดในบรรดาหนี้ของห้างฯ ต่อบุคคล ภายนอกเมื่อมองเห็นว่าไม่จำกัดความรับผิด ซึ่งเป็นผลให้นายอัสดงสามารถฟ้องนายบูรพา ให้รับผิดในหนี้สินของห้างฯ ได้ทันที โดยไม่ต้องรอให้ห้างฯ เลิก นายบูรพาไม่อาจถือเอ้า ประโยชน์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1095 ได้ ข้อต่อสู้ของนายบูรพาฟังไม่เข้า จึงต้องชดใช้ ค่าเสียหายให้แก่นายอัสดง 50,000 บาท เต็มจำนวน

ข้อ 3. หลักกฎหมาย ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1225 บัญญัติว่า “อันทุนของบริษัทนั้น จะลดลงไปให้ถึงต่ำกว่าจำนวนหนึ่งในสิ่งของทุนเงินทั้งหมดหากได้ไม่”

ตามปัญหา บริษัทกำแหงจำกัดมีทุนบริษัทหนึ่งล้านบาท บริษัทจะทำการลดทุนให้เหลือสองแสนบาท การลดทุนของบริษัทดังกล่าวเหลือต่ำกว่าหนึ่งในสิ่งของทุนบริษัท แม้ว่า

ทุนบริษัทจะมีทุนสำรองทั่วทุนของบริษัท แต่เนื่องจากทุนสำรองมิใช่ทุนของบริษัท ดังนั้นบริษัทจะลดทุนให้เหลือสองแสนบาทไม่ได้ จะนั้นติดพิเศษของที่ประชุมบริษัทฯ จึงไม่ชอบด้วย ป.พ.พ.ว่าด้วยหุ้นส่วนบริษัท

ข้อ 4. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

1. ป.พ.พ.มาตรา 1178 บัญญัติว่า “ในการประชุมใหญ่ ถ้าไม่มีผู้ถือหุ้นเข้ามาประชุมรวมกันแทนหุ้นได้ถึงจำนวนหนึ่งในส่วนของบริษัทเป็นอย่างน้อยแล้ว ท่านว่าที่ประชุมอันนั้น จะปรึกษาภารกิจการอันใดทำได้ไม่”

2. ป.พ.พ.มาตรา 1179 บัญญัติว่า “การประชุมใหญ่เรียกนัดเวลาใด เมื่อล่วงเวลาดังเดิมที่ไม่ถูกกำหนดไว้ จำนวนผู้ถือหุ้นซึ่งมาเข้าประชุมยังไม่ครบถ้วนเป็นครึ่งประชุมดังบัญญัติไว้ในมาตรา 1178 นั้นใช่ร หากว่าการประชุมใหญ่นั้นได้เรียกนัดเพราผู้ถือหุ้นร้องขอท่านให้เลิกประชุม

ถ้าการประชุมใหญ่นั้นมีใช้ชนิดซึ่งเรียกนัดเพราผู้ถือหุ้นร้องขอใช่ร ท่านให้เรียกนัดใหม่ อีกคราวหนึ่งภายในสิบวัน และการประชุมใหญ่ครั้งหลังนี้ ท่านไม่บังคับว่าจำต้องครบองค์ประชุม”

ตามปัญหา การประชุมใหญ่สามัญของบริษัทแสดงอาทิตย์จำกัดมีผู้ถือหุ้นมาประชุม 90 คน รวมจำนวนหุ้นได้ 2 ล้านบาท แต่ทุนของบริษัทที่มีจำนวน 10 ล้านบาท ดังนั้นเมื่อมีผู้ถือหุ้นมาประชุม รวมจำนวนหุ้นแล้วไม่ถึง 1 ใน 4 แห่งทุน บริษัทจึงปรึกษาภารกิจการอันใดทำได้ไม่การให้สัตยาบันในกิจการที่กรรมการทำเกินอำนาจ จึงไม่อาจทำได้ ถ้าเข้ามาเป็นประธานในที่ประชุม จะไม่เห็นด้วยกับการให้สัตยาบัน ครั้งนี้และถ้าการประชุมครั้งนี้ มีใช้เป็นกรณีที่ผู้ถือหุ้นร้องขอ กรรมการที่ต้องเรียกประชุมอีกครั้งหนึ่งภายใน 14 วัน และในครั้งหลังนี้ เมื่อผู้ถือหุ้นรวมจำนวนหุ้นไม่ถึง 1 ใน 4 แห่งทุนบริษัท ก็สามารถให้สัตยาบันแก่กิจการที่กรรมการทำเกินอำนาจได้

ข้อสอบกระบวนการวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 1 ปีการศึกษา 2519

ข้อ 1. คณะกรรมการบริษัท “ได้มีประการคำสั่ง “ห้ามโอนหุ้นระบุชื่อที่ยังจ่ายเงินค่าหุ้นไม่ครบ
แก่นักคลาภายนอก สำหรับหุ้นชนิดนี้คนใดฝ่าฝืน บริษัทจะทำการริบหุ้นของผู้นั้น แล้วนำ
มาขายทอดตลาดต่อไป”

นายแดง เป็นผู้ถือหุ้นชนิดดังกล่าว หลังจากได้ทราบคำสั่งแล้ว นายแดงได้โอนหุ้น
ไปให้นายดำ โอนทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน มีพยานเชื่ันรับรองลายมือ
ชื่อ 1 คน และได้บ่งบอกหมายเลขหุ้นที่โอนกันด้วย แต่ยังมิได้ไปแก้ชื่อที่ทะเบียนของบริษัท
ดังนี้ ขอให้ท่านวินิจฉัยว่า บริษัทมีสิทธิริบหุ้นของนายแดง นำมาขายทอดตลาดได้หรือไม่

ข้อ 2. บริษัทแสงจันทร์ จำกัด มีทุนดำเนินการ 100,000 บาท แบ่งเป็น 100 หุ้น ๆ ละ
1,000 บาท งบดุลในรอบปีที่ผ่านมา ปรากฏว่าบริษัทได้กำไร 100,000 บาท คณะกรรมการ
บริษัท จึงลงมติให้แบ่งเงินปันผลเพียง 50,000 บาท แก่บรรดาผู้ถือหุ้นทั้งหลายของบริษัท
ส่วนที่เหลือ 50,000 บาท ให้เก็บไว้เป็นทุนสำรองของบริษัท ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ถือหุ้น
คนหนึ่ง ขอให้ท่านวินิจฉัยว่า การกระทำการดังกล่าวของคณะกรรมการบริษัทถูกต้องตาม
กฎหมายหรือไม่

ข้อ 3. ห้างหุ้นส่วนสามัญ ตามกฎหมายต้องจดทะเบียนหรือไม่ เพราะเหตุใดจึงมีบุคคลเป็น
จำนวนมาก ไปจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิดบุคคล

ข้อ 4. เจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัด จะฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้เพียงไร
หรือไม่

อังค์ตตอบ

ภาค 1 ปีการศึกษา 2519

- ข้อ 1. หลักกฎหมาย ม.1129 การห้ามโอนหุ้นระบุชื่อตน ต้องบัญญัติไว้ในข้อบังคับของบริษัท วินิจฉัย ตามปัญหานี้เป็นเพียงแต่ประกาศคำสั่งของคณะกรรมการบริษัทเท่านั้นที่ห้ามโอนหุ้นระบุชื่อ มิใช่เป็นข้อบังคับของบริษัทระบุห้ามโอนไว้ จะนั้นผู้โอนสามารถโอนหุ้นระบุชื่อที่จ่ายเงินยังไม่ครบมูลค่าหุ้นให้ผู้รับโอนได้
บริษัทไม่มีสิทธิที่จะไปรับหุ้นนายกothodตลาด
สรุป แดงโอนหุ้นให้ดำเนินการ บริษัทไม่มีสิทธิรับหุ้นนายกothodตลาด
- ข้อ 2. หลักกฎหมาย ม. 1201 การจ่ายเงินปันผลต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น วินิจฉัย ตามปัญหานี้ การกระทำการของคณะกรรมการบริษัทไม่ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยหลักการจ่ายเงินปันผล เพราะกฎหมายบัญญัติว่าการจ่ายเงินปันผลนั้นต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ดังนั้นการที่คณะกรรมการลงมติจ่ายเงินปันผลไปโดยไม่เรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อขอมตินั้น จึงไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
สรุป การกระทำการของคณะกรรมการบริษัทไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
- ข้อ 3. ห้างหุ้นส่วนสามัญ ตามกฎหมายไม่จำต้องจดทะเบียน เพราะนอกจากกฎหมายจะมิได้บัญญัติบังคับให้ต้องจดทะเบียนแล้ว กฎหมายยังบัญญัติรับรองห้างหุ้นส่วนสามัญที่มิได้จดทะเบียนไว้เป็นเอกเทศต่างหากอีกด้วย
เหตุที่มีบุคคลเป็นจำนวนมากไปจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนสามัญ ก็เพราะทำให้เกิดประโยชน์ตามกฎหมายหลายประการ ดัง
1. ทำให้มีสภาพเป็นนิติบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดผล
 - ก. มีสิทธิและหน้าที่ต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน
 - ข. ทำให้มีสัญชาติของประเทศไทยที่จดทะเบียน
 - ค. ทำให้มีกฎหมายของตนเอง
 - ง. มีสิทธิใช้ชื่อห้างในทางการค้า เช่นเป็นคู่สัญญาหรือเป็นโจทก์จำเลยได้
 2. ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจถือเอกสารประโยชน์แก่บุคคลภายนอก ในบรรดาสิทธิอันห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนได้มา แม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตน
 3. ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องห้ามมิให้ประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือไปเข้าเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนอื่น ซึ่งประกอบกิจการอัน

มีสภาพเป็นอย่างเดียวกัน และแบ่งขั้นกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจะตามเบียนนั้น เว้นไว้แต่ จะได้รับคำยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นทั้งหมด

4. ความรับผิดชอบผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจะตามเบียน อันเกี่ยวกับหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากหุ้นส่วนนั้น ย้อนมีมาตั้งแต่ 2 ปี นับแต่มีการออกจากหุ้นส่วน

5. เมื่อห้างหุ้นส่วนซึ่งจะตามเบียนผิดนัดชำระหนี้ ศาลจะบังคับให้เอาสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนนั้นนำชำระหนี้ก่อนก็ได้ สุดแต่ศาลมจะเห็นสมควร ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนนำพิสูจน์ได้ว่าสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนยังมีผลที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วน และการที่จะบังคับเอาแก่ห้างหุ้นส่วนนั้นไม่เป็นการยาก

6. ถ้าห้างหุ้นส่วนสามัญจะตามเบียนยังไม่เลิกกันครบได้ เจ้าหนี้ของผู้เป็นหุ้นส่วนเฉพาะด้วยยื่นใช้สิทธิได้แต่เพียงในผลกำไรหรือเงิน ซึ่งห้างหุ้นส่วนค้างชำระแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นเท่านั้น ถ้าห้างหุ้นส่วนนั้นเลิกกันแล้ว เจ้าหนี้ยื่นใช้สิทธิได้ตลอดจนถึงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้น อันมีในสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน

7. ห้างหุ้นส่วนสามัญจะตามเบียนต้องเลิกกันในกรณีต่าง ๆ เช่นเดียวกับห้างหุ้นส่วนสามัญที่มิได้จะตามเบียนแล้ว ยังต้องเลิกเมื่อต้องคำพิพากษาให้สัมภาษณ์อีกด้วย

ข้อ 4. ครบได้ที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมิได้เลิกกัน ครบนั้นเจ้าหนี้ของห้างยื่นไม่มีสิทธิจะฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดได้

แต่เมื่อห้างหุ้นส่วนนั้นได้เลิกกันแล้ว เจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดได้เพียงจำนวนนี้ คือ

1. จำนวนลงทุนของผู้เป็นหุ้นส่วนเท่าที่ยังค้างสั่งแก่ห้างหุ้นส่วน
2. จำนวนลงทุนเท่าที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ถอนไปจากสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน
3. จำนวนเงินปันผลและตอกเบี้ยซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้รับไปแล้วโดยทุจริตและฝ่าฝืนคือบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งห้ามมิให้แบ่งเงินปันผลหรือตอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด นอกจากผลกำไร ซึ่งห้างหุ้นส่วนทำมาได้ และถ้าทุนของห้างหุ้นส่วนลดน้อยลงไป เพราะค้าขายขาดทุน ท่านห้ามมิให้แบ่งเงินปันผลหรือตอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจนกว่าทุนซึ่งขาดนั้น จะได้คืนมาเต็มจำนวน

แต่ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดกระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเช่น สอดเข้าไปจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น หรือยินยอมโดยแสดงออกชัดหรือโดยปริยาย ให้ใช้ชื่อของตนระบุเป็นชื่อห้าง เป็นต้น ซึ่งจะต้องรับผิดในหนี้สินของห้างโดยไม่จำกัดจำนวนเช่นเดียวกับหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดแล้ว เจ้าหนี้ของห้างซึ่งได้รับความเสียหายจากการนั้น ก็ยื่นฟ้องร้องหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดให้รับผิดได้กันโดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิกกันแต่ประการใด

ข้อสอบกรอบวันวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 2 ปีการศึกษา 2519

- ข้อ 1. นายตีกับนายแดง เป็นหุ้นส่วนกันโดยไม่ได้จดทะเบียนเพื่อทำการค้าวัสดุก่อสร้าง นายตีขายสินค้าของหุ้นส่วนให้นายแสงเป็นเงิน 50,000 บาท ครั้นแล้วนายตีเดินทางไปต่างประเทศเป็นเวลาหนึ่นานา นายแดงจึงจัดการแทนและได้เรียกวังให้นายแสงชำระหนี้ นายแสงไม่ชำระ ดังนี้ นายแดงจะฟ้องนายแสงให้ชำระหนี้ดังกล่าวได้หรือไม่ ถ้าห้างหุ้นส่วนนี้ได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล ตามกฎหมายจะมีผลในการปฏิบัติอย่างไร
- ข้อ 2. นายเอกและนายโภคกลร่วมกันตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่มีเจริญ โดยจดทะเบียนประกอบการค้าไม่ นายเอกเป็นหุ้นส่วนประภากไม่จำกัดความรับผิดและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ส่วนนายโภคลงหุ้น 30,000 บาท เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด ระหว่างดำเนินกิจการห้าง นายเอกได้ไปทำสัญญาค้ำประกันหนี้ของภรรยาไว้กับธนาคารไทยจำกัดเป็นเงิน 500,000 บาท ส่วนนายโภคเห็นว่ากิจการของห้างขาดเงินหมุนเวียนจึงไปเล่นแชร์กับนายจัตวาในนามของห้างและนำเงินมาใช้ในกิจการของห้างเป็นเงิน 100,000 บาท ต่อมาระยะนายเอกไม่ชำระหนี้ให้ธนาคารและนายโภคไม่ส่งเงินแชร์ให้แก่นายจัตวา ดังนี้ ธนาคารไทยจำกัดและนายจัตวาจะฟ้องเรียกเงินจากนายเอก นายโภค และห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่มีเจริญได้หรือไม่ เพียงใด
- ข้อ 3. ข้อบังคับของบริษัทจำกัดแห่งหนึ่งได้กำหนดไว้ว่า “บรรดาหุ้นทุกชนิดของบริษัท ถ้าไม่ได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการของบริษัทในการโอนแล้ว จะโอนให้บุคคลอื่น ไม่ได้” อุไรเป็นเจ้าของหุ้นผู้ถือ และหุ้นระบุชื่อที่ยังชำระค่าหุ้นไม่ครบอยู่จำนวนหนึ่ง ได้โอนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ให้ธนาคารไป แต่ยังไม่ไปแก้ชื่อที่ทะเบียนบริษัท และทั้ง 2 คน ก็ทราบดีว่าข้อบังคับของบริษัทที่กำหนดไว้ ต่อมาปรากฏข้อเท็จจริงว่า บริษัทมีหนี้สินก่อนการโอนอยู่ 100,000 บาท และหลังการโอนอยู่อีก 100,000 บาท ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่าอุไร และ ธนา จะต้องรับผิดในหนี้สินทั้งหลายของบริษัทนี้อย่างใดบ้างหรือไม่
- ข้อ 4. คณะกรรมการบริษัทได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ว่าบริษัทควรจะออกหุ้นกู้เพื่อหาเงินทุนมาหมุนเวียนในบริษัทเพิ่มขึ้น หลังจากนั้นจึงประกาศเรียกประชุมใหญ่ไว้สามัญบรรดาผู้ถือ

หุ้นทั้งหมด กำหนดในวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2519 พอถึงกำหนดวันประชุมใหญ่ คณะกรรมการได้เสนอวาระเรื่อง การออกหุ้นกู้ ให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณา ที่ประชุมใหญ่พิจารณาแล้ว ลงมติโดยเสียง 3 ใน 4 ของผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดว่า “ขบวนี้ บริษัทยังไม่สมควรออกหุ้นกู้ เพราการเงินของบริษัทยังไม่ดีสนับสนุนแต่ประการใด” หลังจากการประชุมใหญ่แล้ว ประธานกรรมการบริษัทได้ประชุมคณะกรรมการอีกครั้งหนึ่งในเรื่องหุ้นกู้นี้ซึ่งก็มีมติเป็นเอกฉันท์อีกว่า “บริษัทสมควรที่จะออกหุ้นกู้ เพราถึงแม้การเงินของบริษัทไม่ดีสนับสนุนตาม แต่บริษัทมีโครงการจะทำการดำเนินขึ้น ควรจะหาเงินมาสนับสนุนต่อไป” ดังนี้ คณะกรรมการบริษัท จึงได้ประกาศเรียกประชุมใหญ่วิสามัญ เพื่อพิจารณาเรื่องการออกหุ้นกู้อีกครั้งหนึ่ง ภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันประชุมใหญ่วิสามัญครั้งแรกดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า การกระทำของคณะกรรมการบริษัทนี้ ถูกต้องตามด้วยกฎหมาย ประการใดบ้างหรือไม่

**ธงคำตوب
ภาค 2 ปีการศึกษา 2519**

ข้อ 1. ตามปัญหาในการพนันถ้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน นายแดงจะฟ้องให้นายแสวงชัยรະหนี้ดังกล่าวไม่ได้ เพราะไม่มีชื่อรายเดิมในกิจการค้ายา เมื่อไม่มีชื่อรายเดิมในกิจการค้ายาหมายแสดงว่าจะถือสิทธิ์ได้ แต่บุคคลภายนอกไม่ได้ ดังหลักกฎหมายมาตรา 1049 บัญญัติว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือเอาสิทธิ์ได้ แต่บุคคลภายนอกในกิจการค้ายาซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนนั้นหาได้ไม่”

ถ้ากรณีเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน หลักกฎหมายที่ต้องพิจารณาคือ มาตรา 1065 ซึ่งว่างหลักไว้ว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจถือเอาประโภชน์แก่บุคคลภายนอกในบรรดาสิทธิ์อันห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้มา แม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตน

เมื่อห้างหุ้นส่วนนี้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน นายแดงก็ฟ้องนายแสวงในนามของห้างฯได้ เพราะถือว่าห้างหุ้นส่วนเป็นคู่สัญญากับนายแสวงโดยตรง ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น จึงอาจถือเอาประโภชน์แก่บุคคลภายนอกในบรรดาสิทธิ์อันห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนั้นได้มา แม้ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนได้ ตามมาตรา 1065

ข้อ 2. ตามปัญหา นายเอกได้ไปทำสัญญาค้าประภากันหนึ้นของภรรยาจึงเป็นการกระทำที่อยู่นอกวัดถูประสงค์ของห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่เจริญ ดังนั้น ธนาคารไทยจำกัด จึงฟ้องเรียกเงินจากนายໂທ และห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่ได้ นายเอกต้องรับผิดเป็นส่วนตัว (ตามหลักกฎหมายมาตรา 1080 ประกอบมาตรา 1050)

ส่วนนายໂທเป็นหุ้นส่วนประภาก็ความรับผิด แต่ได้สอดเข้าไปจัดการงานของห้างโดยได้ไปแล่นแซร์ในนามของห้างฯ กับนายจัตวาและได้ประมูลแซร์มาใช้ในกิจการของห้างฯ เป็นเงิน 100,000 บาท ห้างฯจึงต้องถูกผูกพันในหนี้เงินเดรรารยนี้ เพราะการแล่นแซร์ก็เป็นสัญญาอย่างหนึ่ง มุ่งหมุนเวียนเงินมาจับจ่ายใช้สอยโดยผลักภันยืนแม้ว่าผ่อนใช้ การหาเงินมาใช้ในการดำเนินกิจการของนิติบุคคลเช่นนี้ จึงไม่ออกเห็นว่าถูกประสงค์ของนิติบุคคลแต่อย่างใด เพราะนิติบุคคลยอมต้องมีเงินมาดำเนินกิจการ นายจัตวาจึงฟ้องเรียกเงินรายนี้ได้จาก

1. ห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่เจริญ
2. นายเอกหุ้นส่วนผู้จัดการห้าง
3. นายໂທในฐานะที่สอดเข้ามาจัดการห้างฯนายจัตวาฟ้องได้โดยไม่ต้องรอให้ห้างฯเลิก

ข้อ 3. ตามปัญหาต้องแยกพิจารณาดังนี้

กรณีการโอนหุ้นผู้ถือ แม้จะมีข้อบังคับของบริษัทว่า ห้ามโอนหุ้นทุกชนิด แต่ข้อบังคับดังกล่าวจะใช้บังคับแก่การโอนหุ้นผู้ถือไม่ได้ เพราะตาม ป.พ.พ.มาตรา 1135 wang hlaik ไว้ว่า หุ้นชนิดที่มีในหุ้นออกให้แก่ผู้ถือนั้นยื่อมโอนกันได้ โดยส่งมอบใบหุ้นแก่กัน และ มาตรา 1129 วรรค 1 wang hlaik ว่า อันหุ้นนั้นยื่อมโอนกันได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท เว้นแต่เมื่อเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้น ซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ดังนั้นการโอนหุ้นผู้ถือของอุไรแก่ธนา จึงสมบูรณ์ ธนาจึงเป็นผู้ถือหุ้นตามกฎหมาย และหุ้นผู้ถือนี้ต้องส่งให้เงินครบตามจำนวนมูลค่าของหุ้นแล้ว ดังนั้นไม่ว่าบริษัทจะมีหนี้ก่อนการโอนหุ้นหรือหลังการโอนหุ้น อุไรและธนาก็ไม่ต้องรับผิด เพราะผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดต่างรับผิดจำนำก็เพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งให้ครบทุกมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ (มาตรา 1096)

ในการนี้การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทห้ามโอนหุ้นทุกชนิด การโอนหุ้นรายนี้จึงใช้ไม่ได้ อุไรผู้ถือหุ้นคนเดิมจึงต้องรับผิดในจำนวนเงินค่าหุ้นที่ตนยังส่งให้ไม่ครบ

ข้อ 4. เป็นเรื่องการออกหุ้นภัย ซึ่งปัจจุบัน ป.พ.พ.มาตรา 1229 “ห้ามบริษัทออกหุ้นภัย” จึงไม่จำเป็นต้องนำคำอบรมข้อนี้มาลงไว้เพราจะเกิดการสับสนได้

บัญชีสอบกรรมวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2518

- ข้อ 1. นายปัญญา นายโกล และนายสันติ 3 คนร่วมกันตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดชื่อ “ห้างหุ้นส่วนโกลสันติ จำกัด” โดยมีนายปัญญาเป็นหุ้นส่วนจำกัดไม่ร่วมกับความรับผิด และนายโกลเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด หลังจากตั้งห้างฯแล้ว ทางห้างฯได้เข้าทำสัญญาร่วมเป็นทางธรรมดาการค้าขายของห้างฯกับนายแดงบุคคลภายนอกต่อมาทางห้างฯผิดสัญญามิยอมชำระหนี้ นายแดงจึงฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนทั้ง 3 คน ให้ร่วมกันรับผิดในหนี้รายนี้ นายโกลไม่ยอมชำระหนี้โดยยกเว้นต่อสู้ว่าตนเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด ซึ่งนายแดงจะฟ้องตนไม่ได้สำหรับอย่างไม่เลิก ดังนี้ให้ท่านวินิจฉัยว่ามีผู้เป็นหุ้นส่วนหรือไม่เพียงได้
- ข้อ 2. แดง คำ ขาว และเขียว ร่วมกันตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการค้าน้ำตาล ต่อมานายเขียวซึ่งเป็นผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่ง ต้องการจะเข้าทำสัญญาซื้อน้ำตาลจากนายเหลืองบุคคลภายนอก นายเขียวจึงนำเรื่องมาปรึกษากับนายคำและนายแดง แต่เมื่อได้ปรึกษานายขาว นายคำและนายแดงทักท้วงว่า “ไม่ควรซื้อน้ำตาลจากนายเหลือง เพราะเป็นน้ำตาลชนิดไม่ดีและราคาสูงเกินไป” นายเขียวไม่เชื่อและได้เข้าทำสัญญาซื้อน้ำตาลจากนายเหลือง ภายหลังนายเขียวไม่ยอมจ่ายเงินค่าน้ำตาล นายเหลืองจึงฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนทั้ง 4 คน ให้ร่วมกันรับผิดในการชดใช้ราคาค่าน้ำตาล ดังนี้ให้ท่านวินิจฉัยว่ามีผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดบ้างที่ต้องรับผิดต่อนายเหลือง
- ข้อ 3. นายวินัยเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทจำกัดแห่งหนึ่ง โดยถือหุ้นเพียง 1 หุ้น ซึ่งมูลค่าหุ้น 500 บาท ทางบริษัทได้เรียกเก็บเงินค่าหุ้น จำนวนวินัยไปแล้ว 300 บาท ต่อมายังคง “ได้โอนหุ้นให้แก่นายสมชาย โดยทำสัญญาซื้อขายหุ้นทั้งหมด 3 เดือน ต่อมาความประภูมิว่าก่อนการโอนหันรายนี้ บริษัทมีหนี้ออยู่ 1,000 บาท ดังนี้นายวินัย จะต้องรับผิดในหนี้ 1,000 บาท รายนี้หรือไม่ เพียงได้
- ข้อ 4. “บริษัทไทยเสรีค้าข้าว จำกัด” มีทุนอยู่ทั้งหมด 20,000 บาท ต่อมาก็ประชุมใหญ่ของผู้ถือหุ้นของบริษัทได้ลงมติพิเศษให้ลดทุนของบริษัทลงโดยลดมูลค่าหุ้น ให้เหลือทุนทั้งหมด 4,000 บาท
ดังนี้ให้ท่านวินิจฉัยว่า การลดทุนของบริษัทครั้งนี้ ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพียงได้

ธงคำต่อบ ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2519

ข้อ 1. ตามอุทธากรณ์ในข้อนี้เป็นเรื่องห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งในเรื่องความรับผิดชอบผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบนั้น ป.พ.พ.มาตรา 1095 วรรคแรก บัญญัติว่า “ทราบได้ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมิได้เลิกกัน ตราบนั้นเจ้าหนี้ของห้างย่อมไม่มีสิทธิจะฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบได้”

นอกจากนี้ ป.พ.พ.มาตรา 1082 บัญญัติไว้อีกว่า “สำ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบโดยอิยยอมโดยแสดงออกชัดหรือโดยปริยายให้ใช้ชื่อของตนระบุเป็นชื่อห้าง ให้รู้ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นจะต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอก เสมือนดั้งว่าเป็นหุ้นส่วนจำกัดไม่จำกัดความรับผิดชอบนั้น”

กรณีตามบัญญาต่อไปนี้ 1. นี้ นายโภมลซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบโดยหลักแล้วย่อมได้รับความคุ้มครองตาม ม. 1095 คือบุคคลภายนอกอันหมายถึงนายแดงนั้นจะฟ้องนายโภมลไม่ได้มีเมื่อห้างฯยังไม่เลิก แต่ทั้งนี้ปรากฏว่านายโภมลได้อิยยอมให้ใช้ชื่อตนระบุเป็นชื่อห้างฯเพราห้างฯใช้ชื่อว่า “ห้างหุ้นส่วนโภมลสันติจำกัด” เมื่อเป็นดังนี้ กรณีจึงปรับการกระทำการของนายโภมลเข้าตามมาตรา 1082 ซึ่งทำให้นายโภมลเปลี่ยนสถานะของตนเองจากจำกัดความรับผิดชอบเป็นพวกไม่จำกัดความรับผิด ดังนั้น นายโภมลจึงไม่ได้รับความคุ้มครองจากมาตรา 1095 เพรามาตรา 1095 นั้นคุ้มครองพวกจำกัดความรับผิดเท่านั้น นั่นคือมาตรา 1082 เป็นข้อยกเว้นของ ม. 1095

ดังนั้น ข้อต่อสืบของนายโภมลจึงฟังไม่เข้า ต้องร่วมรับผิดโดยไม่จำกัดจำนวนร่วมกับนายบัญญาและสันติและนายแดงสามารถฟ้องได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิกแต่อย่างใด

ข้อ 2. กรณีเป็นเรื่องการจัดการห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนซึ่งตามอุทธากรณ์ไม่ได้ตั้งโครงให้เป็นผู้จัดการ ดังนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนย่อมมีสิทธิจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดจะเข้าทำสัญญาอันใด ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งทักท้วงนั้นไม่ได้ (ม. 1033)

แต่ห้างหุ้นส่วนสามัญนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการค้า赚ๆา ดังนั้นการกระทำการของนายเอียชึ่งมีอำนาจจัดการห้างฯได้นั้น ได้เข้าทำสัญญาซึ่งอันดีอันดีกว่าได้กระทำไปในทางธรรมดากิจการค้าขายของห้าง อันผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน (ม. 1050)

ดังนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดร่วมกันชดใช้หนี้ให้แก่นายเหลือง จะฟ้อง นายแดง นายคำ นายขาว และนายเขียว คนใดก็ได้หรือจะฟ้องทั้ง 4 คนร่วมกัน ก็ได้ ทั้งนี้เพระการณ์เข้าตาม ม. 1050 ส่วนกรณีตาม ม. 1033 นั้นเป็นเรื่องความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเองที่จะยกขึ้นอ้างแก่กัน แต่จะยกขึ้นอ้างยังยันต่อนายเหลืองบุคคลภายนอกไม่ได้

ข้อ 3. การณ์เป็นเรื่องความรับผิดในการโอนหุ้นซึ่ง ป.พ.พ.มาตรา 1133 ได้วางหลักไว้ว่า “หุ้นซึ่งโอนกันนั้น ถ้าเป็นหุ้นอันยังมิได้ส่งเงินใช้เต็มจำนวนค่าหุ้น ท่านว่าผู้โอนยังคงต้องรับผิดในจำนวนเงินที่ยังมิได้ส่งให้ครบถ้วนนั้น แต่ว่า

- (1) ผู้โอนไม่ต้องรับผิดในหนี้อันหนึ่งอันใดของบริษัทซึ่งได้ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังการโอน
- (2) ผู้โอนไม่ต้องรับผิดชอบส่วนใช้หนี้ เว้นแต่ความประภูมิขึ้นแก่ศาลว่าบรรดา

ผู้ที่ยังคงหุ้นของบริษัทอยู่นั้นไม่สามารถถูกกล่าวหาใช้หนี้อันเข้าจะพึงออกใช้นั้นได้ ในข้อความรับผิดเช่นว่ามานั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องผู้โอนเมื่อพ้นสองปีนับแต่ได้จดแจ้งการโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น” ตามปัญหาข้อเท็จจริงในข้อนี้ นายวินัยจะต้องรับผิดในหนี้ 1,000 บาท รายนี้ เพราะเป็นหนี้ที่เกิดก่อนการโอนหุ้นอันผู้โอนต้องรับผิด เพราะไม่เข้าอนุมาตรา 1 ของ ม. 1133 แห่งการรับผิดนั้นนายวินัยจะรับผิดเพียงจำนวนที่ตนยังส่งเชื้อไม่ครบมูลค่าหุ้นเท่านั้น คือ 200 บาท (ม. 1122 วรรคแรก) เพราะนายวินัยส่งใช้เงินไปแล้ว 300 บั้งขายด้อยอีก 200 แม้บริษัทจะมีหนี้ถึง 1,000 บาทก็ตาม นายวินัยก็จะรับผิดเพียงไม่เกินจำนวนที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นเท่านั้นไม่ว่าหนี้นั้นจะมีมากมายเพียงใดก็ตาม เพราะโดยหลักทั่วไปแล้ว ผู้ถือหุ้นรับผิดเพียงจำนวนตาม ม. 1096

แต่ทั้งนี้ นายวินัยอาจจะไม่ต้องรับผิด ถ้าความประภูมิแก่ศาลมว่า ผู้ถือหุ้นของบริษัทคนอื่น ๆ ยังสามารถถูกกล่าวหาใช้หนี้แทนนายวินัยได้ (ม. 1133 อนุ 2.) หรืออีกกรณีหนึ่ง เช่นหนี้ บริษัทไม่ฟ้องนายวินัยเสียภายในกำหนด 2 ปีนับแต่จดแจ้งการโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น นายวินัยก็จะพ้นความรับผิดไปเช่นเดียวกัน (ม. 1133 วรรคท้าย)

ข้อ 4. กรณีความอุทธรณ์ข้อนี้เป็นเรื่องการลดทุนของบริษัท ป.พ.พ. มาตรา 1225 บัญญัติว่า “อันทุนของบริษัทนั้นจะลดลงไปให้ถึงต่ำกว่าจำนวนหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดหากได้ไม่”

ตามปัญหาบริษัทไทยเสรีค้าข้าวจำกัดมีทุนอยู่ทั้งหมด 20,000 บาท แม้จะได้มีพิเศษให้ลดทุนลงก็จะลดลงให้ต่ำกว่า $\frac{1}{4}$ ของทุนทั้งหมดไม่ได้ คือ จะลดต่ำกว่า 5,000 บาท ไม่ได้ แต่ตามปัญหาได้ลดลงเหลือ 4,000 ดังนั้น การลดทุนของบริษัทครั้งนี้จึงไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะขัดกับหลักในมาตรา 1225

บังคับสุจริตในวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 1 ปีการศึกษา 2520

- ข้อ 1. เอก ได้โอนหุ้นระบุชื่อที่จ่ายเงินค่าหุ้นยังไม่ครบของตน จำนวน 50 หุ้น ให้แก่โภ การโอนนี้ได้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อทั้งผู้โอนและผู้รับโอน โดยทำต่อหน้ากรรมการ บริษัทซึ่งนั้นเป็นพยานดูอยู่ และทั้ง 2 ฝ่ายได้แสดงเจตจำนง ขอให้บริษัทแก้ชื่อผู้ถือหุ้น ที่จะเป็นผู้ถือหุ้นบริษัทด้วย ซึ่งทางบริษัทก็ดำเนินการลงชื่อโทเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท แทนเอกสารนี้ พร้อมกับออกหนังสือเชิญโทเข้าประชุมวิสามัญของบริษัทในครั้งต่อไป ในฐานะผู้ถือหุ้นด้วย บริษัทแห่งนี้ได้บริหารงานต่อมาเกิดหนี้สินขึ้น 100,000 บาท ขอให้ท่านวินิจฉัยว่า เอกและโท จะต้องรับผิดชอบในหนี้สินของบริษัทนี้ อย่างใด หรือไม่
- ข้อ 2. บริษัทแห่งนึงมีทุนอยู่ 100,000 บาท โดยแบ่งทุนออกเป็น 1,000 หุ้น ราคาหุ้นละ 100 บาท และได้เรียกเก็บเต็มราคาแล้วทุกหุ้น หลังจากบริหารงานบริษัทมาได้ระยะเวลาหนึ่ง กรรมการบริษัทมีความเห็นว่า บริษัทควรจะออกหุ้นกู้เพื่อหาเงินมาบริหารงานสักก้อนหนึ่ง จึงเรียกประชุมวิสามัญบรรดาผู้ถือหุ้นของบริษัทเพื่อขอมติเรื่องหุ้นกู้นี้ ซึ่งที่ประชุมใหญ่ก็ได้ลงมติพิเศษเป็นเอกฉันท์ให้ออกหุ้นกู้ได้ ในวงเงิน 50,000 บาท โดยให้แบ่งออกเป็น 1,000 หุ้น ราคาหุ้นละ 50 บาท แต่ให้ขาย 40 บาท ดังนี้ ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ถือหุ้นซึ่งรู้กฎหมายดีคนหนึ่ง ขอให้วินิจฉัยว่า การออกหุ้นกู้ของบริษัทครั้งนี้ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่
- ข้อ 3. นายเจริญและนายสุขเป็นหุ้นส่วนกันในห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการค้าไม้ นายเจริญขายไม้ของหุ้นส่วนให้แก่นายศิริ เป็นเงินเชื่อหนึ่งแสนบาท ต่อมานายเจริญเดินทางไปดูงานต่างประเทศ เป็นเวลานาน นายสุขจึงทำหน้าที่หุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนแทน และได้เรียกให้นายศิริชำระหนี้ แต่นายศิริไม่ยอมชำระ นายสุขจึงฟ้องศาลขอให้บังคับนายศิริชำระหนี้ดังกล่าวดังนี้ ถ้าท่านเป็นศาลมีวินิจฉัยคดีนี้อย่างไร
- ข้อ 4. นายเอก นายโท และนายศรี เดินทางกันตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญโดยดำเนินกิจการเป็นโรงฝ่าสุกร มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บเงินจากผู้นำสุกรไปฝ่าและตั้งให้นายเอก เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายเอกได้ซื้อเชื้อสุกรของนายจัตวามาฆายเสียเองและไม่ชำระเงินให้นายจัตวามาฆายนี้ นายจัตวามาฆายฟ้องให้นายเอก นายโท และนายศรีรับผิดในหนี้ดังกล่าวร่วมกันได้หรือไม่

ธงคำตอบ

ภาค 1 ปีการศึกษา 2520

ข้อ 1. หลักกฎหมาย 1. ม.1129 “อันว่าหุ้นนั้นย้อมโอนกัน”ได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท เว้นแต่เมื่อเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้น ซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นนั้น ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือนั้น ๆ ด้วยกัน ท่านว่า เป็นโมฆะ อันตราสารอันนั้นด้องแฉลงเลขหมายของหุ้นซึ่งโอนกันนั้นด้วย

การโอนเช่นนี้จะนำมาใช้แก่บริษัทหรือบุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าจะได้จดแจ้งการโอนทั่งชื่อ และสำเนาของผู้รับโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น”

2. ม.1096 “ยันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้น มีมูลค่าเท่า ๆ กัน โดยมีผู้ถือหุ้นไม่ถึงหนึ่งร้อยคน รวมทั้งนิติบุคคล (ถ้ามี) และผู้ถือหุ้นดังกล่าวต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนส่งให้ไว้ไม่ได้ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ”

วินิจฉัย ตามปัญหานี้ การโอนหุ้นระหว่างเอกกับトイเป็นโมฆะ เพราะไม่มีพยานลงชื่อรับรองลายมือชื่อของผู้โอนและผู้รับโอน ตามมาตรา 1129 การทำการโอนต่อหน้ากรรมการซึ่งนั่งคุยกันนั้น ไม่ถือว่าพยานนั้นลงชื่อรับรองลายมือชื่อ จะนั่นตามกฎหมายหุ้นทั้งหลายก็ยังเป็นของเอกสารทุกประการ เมื่อบริษัทมีสิน เอกก์ต้องรับผิดตามมาตรา 1096 เพราะยังจ่ายค่าหุ้นไม่ครบ ส่วนトイนั้นไม่ต้องรับผิดในหนี้สินของบริษัทแต่ประการใด

สรุป เอกต้องรับผิดในหนี้สินเท่าที่ยังจ่ายค่าหุ้นไม่ครบ
トイไม่ต้องรับผิด เพราะไม่ใช่ผู้ถือหุ้นของบริษัท

ข้อ 2. หลักกฎหมาย 1. ม.1229 “บริษัทจะออกหุ้นกู้ไม่ได้ เว้นแต่มีมติพิเศษ”

2. ม. 1230 “จำนวนเงินที่จะออกหุ้นกู้นั้น ท่านมิให้เกินจำนวนเงินอันได้ส่งใช้เข้าในทุนของบริษัทแล้ว

ถ้าบัญชีงบดุลครั้งที่สุดแสดงจำนวนสินทรัพย์ว่าลดน้อยลงไปกว่าจำนวนเงินอันได้ส่งใช้เข้าในทุนของบริษัทแล้ว ไซร์ ท่านมิให้กำหนดจำนวนเงินที่จะออกหุ้นกู้ให้เกินไปกว่าจำนวนราคасินทรัพย์นั้น

3. ม. 1231 “มูลค่าหุ้นกู้ใบหนึ่งท่านมิให้ต่ำกว่าห้าสิบบาท หุ้นกู้ทุก ๆ หุ้นต้องส่งใช้เป็นเงิน

4. หุ้นกู้ขายต่อกว่าราคามูลค่าหรือสูงกว่าราคามูลค่าก็ได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้

วินิจฉัย ตามอุทธรณ์นี้ บริษัทมีเงินที่เก็บจากค่าหุ้นทุกหุ้นอยู่ 100,000 บาท ฉะนั้น เมื่อที่ประชุมใหญ่วิสามัญของหุ้นถือหุ้นได้ลงมติพิเศษให้ออกหุ้นกู้ได้ในวงเงิน 50,000 บาท ก็ยอมทำได้ เพราะไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่บริษัทมี ตามมาตรา 1229 และมาตรา 1230

และการที่ที่ประชุมได้กำหนดราคามูลค่าของหุ้นกู้ไว้ 50 บาทนั้นก็ถูกต้องตามกฎหมาย มาตรา 1231 ส่วนการขายหุ้นก้อนจะขายราคาสูงหรือต่ำกว่าราคาก็แท้จริงก็ยอมได้ เพราะไม่มีกฎหมายบังคับไว้

ฉะนั้น ตามอุทธรณ์นี้การออกหุ้นกู้ของบริษัทถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

ข้อ 3. ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือเอกสารธิได้ ฯ แก่บุคคลภายนอก ในกิจการค้าซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนนั้นาได้ไม่ (ป.พ.พ.มาตรา 1049)

ตามปัญหา ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนซึ่งมีนายเจริญและนายสุข เป็นหุ้นส่วน กันนั้น นายเจริญเป็นผู้ขายไม่ของห้างหุ้นส่วนแต่ผู้เดียวให้แก่นายศิริ นายสุขหาได้เกี่ยวข้อง เป็นผู้ขายด้วยไม่ ฉะนั้น แม้นายเจริญไปต่างประเทศและนายสุขเป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วน ก็ตาม นายสุขจะถือเอกสารธิได้ ฯ แก่นายศิริ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกในกิจการค้าขายของ ห้างหุ้นส่วนซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนนาได้ไม่ ฉะนั้นศาลย่อมพิพากษาให้ยกฟ้องคดีที่นายสุข เป็นโจทก์ฟ้องนายศิรินั้น

ข้อ 4. การณ์เป็นเรื่องหุ้นส่วนผู้จัดการ ได้กระทำการเหนื่อยหน่ายในการบริหารห้างหุ้น ส่วนสามัญ

หลักกฎหมาย การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่ง ได้จัดทำในทางที่เป็นธรรมดा การค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนยอมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดร่วมกัน โดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะ จัดการไป เช่นนั้น (ป.พ.พ.มาตรา 1050)

ตามปัญหา ตามที่นายเอก นายโภ แลนายนศิริ เข้าหุ้นส่วนกันตั้งโรงฆ่าสุกรโดยมี วัสดุประสงค์เพื่อเก็บเงินจากผู้นำสุกรไปฝ่านั้น การที่นายเอก หุ้นส่วนผู้จัดการหุ้นส่วน สามัญซึ่งเชื่อสุกรของนายจัตวาม่าเสียเองนั้น เป็นการทำการค้าขายของวัสดุที่ประสงค์ ของห้างหุ้นส่วน เมื่อไม่ปรากฏว่านายเอกได้ทำไปในฐานะตัวแทนของนายโภและนายศิริ ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น หรือว่านายโภและนายศิริมีส่วนได้เสียด้วยในกิจการนั้นแล้ว นายเอกก็ จะต้องรับผิดเฉพาะตัวนายโภและนายศิริ ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นก็ไม่ต้องรับผิดต่อนายจัตวาม่า ซึ่ง เป็นบุคคลภายนอกด้วย (ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 2 - 3/2474)

ข้อสอบกระบวนการวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 2 ปีการศึกษา 2520

- ข้อ 1. นายเชิด นายชัย นายชัย เข้าหันกันตั้งห้างหุ้นส่วนเชิดชัยจำกัด โดยมีนายเชิด นายชิด เป็นหุ้นส่วนประ妥协จำกัดความรับผิดไว้ 50,000 บาท นายชู นายชัย เป็นหุ้นส่วนประ妥协ไม่จำกัดความรับผิดโดยรวมให้นายชูเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ก่อนจะไปจดทะเบียนตั้งห้าง นายชูได้ไปซื้อสินค้ามาเข้าร้าน ซึ่งเป็นกิจการในทางธรรมดาก้าวจากนายโชคเป็นเงิน 100,000 บาท เมื่อนี้ถึงกำหนดชำระ นายโชคพ้องเรียกเงิน 100,000 บาท จากนายเชิด นายเชิดต่อสู้ว่า ตนเป็นหุ้นส่วนประ妥协จำกัดความรับผิดไว้ 50,000 บาทครับให้ห้างหุ้นส่วนยังไม่เลิก เจ้าหนี้จะพ้องหุ้นส่วนประ妥协จำกัดความรับผิดยังไม่ได้ดังนี้ ข้อต่อสู้ของนาเชิดฟังขึ้นหรือไม่
- ข้อ 2. นายพักเป็นซ่างซื่อมรณเดฟมีอดีตเป็นอู่ซื่อมรถยนต์ของตนเอง นายแตงกว่า นายแฟรง เห็นว่าอู่ซื่อมรถยนต์ของนายพักดับแคนบึงชวนมาเข้าหุ้นส่วนเป็นอู่ซื่อมรถยนต์แห่งใหม่ตั้งข้ามกับนายพัก โดยใช้ชื่อว่าห้างหุ้นส่วน พักแฟรงแตงกวาริการ แต่มิได้ไปจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนพักแฟรงแตงกวาริการ ดำเนินกิจการซื่อมรถยนต์จนถึงสิ้นปี ห้างหุ้นส่วนก็ยังขาดทุน 10,000 บาท ส่วนอู่ซื่อมรถยนต์ของนายพักมีกำไร 20,000 บาท นายแตงกว่า นายแฟรงกล่าวหาว่า นายพักไม่ยอมร่วมมือจัดการห้างหุ้นส่วนให้เจริญ กลับไปทำเตกิจการของนายพักเองจนห้างหุ้นส่วนขาดทุน นายพักกลับมีกำไร นายแตงกว่า นายแฟรงจะฟ้องเรียกกำไร จากนายพักได้หรือไม่
- ข้อ 3. บริษัทรวมโชค จำกัด มีทุนสำรองตามกฎหมายอยู่ 10 ล้านบาท ต่ำมาตรฐานการบริษัทประஸ์จะทำการค้าโครงการหนึ่ง แต่เงินทุนของบริษัทมิได้พอเพียง คณะกรรมการบริษัทจึงเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อขอ-modifiเคชเรื่องเพิ่มทุน ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นได้มีมติพิเศษให้เพิ่มทุนอีก 10 ล้านบาท โดยให้โอนทุนสำรองตามกฎหมายที่มีอยู่ดังกล่าว มาเป็นการชำระค่าหุ้นแทน ดังนี้ ขอให้ท่านวินิจฉัยว่า มติที่ออกมานี้จะถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพาะะเหตุใด
- ข้อ 4. แดง คำ ขาวและเพื่อน ๆ เป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทแห่งหนึ่งในวันที่ 5 มี.ค. 20 ได้ทำการจดทะเบียนหนังสือปริบันธ์สันธิ ต่อมาวันที่ 20 มี.ค. 20 ได้มีการประชุมจัดตั้ง

บริษัทและที่ประชุมนี้ได้ลงมติให้สัตยาบันสัญญาต่าง ๆ ทั้งหมดที่คณาจารย์เริ่มก่อการได้กระทำมา ครั้นต่อมาในวันที่ 15 มิ.ย.20 คำและข่าว ซึ่งไม่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการบริษัท ไม่พอใจและเพื่อน ๆ ที่ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการบริษัท จึงขอถอนเงินค่าหันคืน เพราะเห็นว่าบริษัทจะไปไม่รอด แดงและเพื่อน ๆ ที่เป็นกรรมการไม่ยอมให้ถอนและรีบไปจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทในวันที่ 25 มิ.ย. 20 ดังนี้ ขอให้ท่านวินิจฉัยว่า การกระทำการของแดง คำ ขาว และเพื่อน ๆ นี้ ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ และจะต้องรับผิดในหนี้สินตามสัญญาที่ที่ประชุมจัดตั้งบริษัทให้สัตยาบันแล้วหรือไม่

ธงคำตوب

ภาค 2 ปีการศึกษา 2520

ข้อ 1. หลักกฎหมาย บ.พ.พ.มาตรา 1079 อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ถ้ายังมิได้จดทะเบียนอยู่ครบได้ ท่านให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งเป็นหุ้นส่วนทั้งหมดย่ออมต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนึ่งของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวน จนกว่าจะได้จดทะเบียนกรณีตามปัญหาห้างหุ้นส่วนเชิญชัยยังไม่ไปจดทะเบียนกฎหมายให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ตามบ.พ.พ.มาตรา 1079 นายเชิดจึงต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนึ่งของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวน ข้อต่อสืบของนายเชิดพึงไม่ขึ้น เพราะ เมื่อห้างหุ้นส่วนเชิญชัย จำกัด ยังไม่ไปจดทะเบียนอยู่ครบได้ให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ หุ้นส่วนทั้งหมดย่ออมต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนึ่งของห้างหุ้นส่วน โดยไม่มีจำกัดจำนวนจนกว่าจะได้จดทะเบียน (บ.พ.พ. มาตรา 1079)

ข้อ 2. หลักกฎหมาย บ.พ.พ.มาตรา 1038 ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งมีสภาพดุจเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือประโยชน์ผู้อื่นโดยมิได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดทำการฝ่าฝืนต่ออบตบัญชีตามตามานี้ใช้รั้ง ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ขอบที่จะเรียกเอาผลกำไรซึ่งผู้นั้นหาได้ทั้งหมด หรือเรียกเอาค่าสินใหม่ทดแทนเพื่อการที่ห้างหุ้นส่วนได้รับความเสียหายเพราะเหตุนั้น แต่ท่านห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันทำการฝ่าฝืน

อุทธรณ์ กรณีตามปัญหา นายพักเปิดอู่ซ่อมรถอยู่แล้ว นายแดงกวากับนายแพงเจิงชวนมาเข้าหุ้นกันตั้งห้างหุ้นส่วนพักแพงลงความบริการโดยนายแดงกว่า นายแพงก็ทราบดีอยู่ก่อนแล้ว การที่นายพักยังคงดำเนินกิจการซ่อมรถยนต์ในอู่ของตนต่อไป กิจการซ่อมรถยนต์ของนายพักไม่ถือเป็นการประกอบกิจการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วน เพราะนายพักทำอยู่ก่อนที่จะเข้ามาเป็นหุ้นส่วน กรณีตามปัญหาจึงไม่เข้า บ.พ.พ.มาตรา 1038 นายแดงกว่า นายแพงจะฟ้องเรียกเอากำไรจากนายพักไม่ได้ เพราะนายพักไม่ได้ประกอบกิจการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนกรณีไม่เข้า บ.พ.พ.มาตรา 1038

ข้อ 3. หลักกฎหมาย

มาตรา 1220 บริษัทจำกัดอาจเพิ่มทุนของบริษัทขึ้นได้ด้วยออกหุ้นใหม่โดยมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้น

มาตรา 1222 ถ้าหากว่าที่ประชุมใหญ่ไม่ได้วินจันย์ไว้เป็นอย่างอื่นไว้เช่น บรรดาหุ้นที่ออกใหม่นั้น ต้องเสนอให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหลายตามส่วนจำนวนหุ้น ซึ่งเขาก็ยอม

คำเสนอเช่นนี้ต้องทำเป็นหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ถือหุ้นทุก ๆ คนระบุจำนวนหุ้นให้ทราบว่าผู้นั้นชอบที่จะซื้อได้กี่หุ้น และให้กำหนดวันว่า ถ้าพ้นวันนั้นไปมิได้มีคำสั่นของมาแล้ว จะซื้อว่าเป็นอันໄเรับซื้อ

เมื่อวันที่กำหนดล่วงไปแล้วก็ตี หรือผู้ถือหุ้นได้บอกมาว่าไม่รับซื้อหุ้นนั้นก็ตี กรรมการต้องเอาหุ้นนั้นออกเสนอให้บุคคลภายนอกเข้าซื้อซึ่งก็ได้*

มาตรา 1228 มติพิเศษ ซึ่งอนุญาตให้เพิ่มทุนหรือลดทุนนั้น บริษัทต้องจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้ลงมตินั้น

กิจจัย ตามปัญหานี้ เมื่อบริษัทต้องการเพิ่มทุนคณะกรรมการบริษัทจึงเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น เพื่อขอมติพิเศษเรื่องเพิ่มทุน ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นมีมติพิเศษให้เพิ่มทุน 10 ล้านบาท ซึ่งจะต้องนำมติพิเศษเรื่องเพิ่มทุนนี้ไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่ได้ลงมตินั้นตามมาตรา 1228 เมื่อบริษัทมีมติพิเศษให้เพิ่มทุน บริษัทก็จะต้องออกหุ้นใหม่ตามมาตรา 1220 และเสนอขายต่อไปตามมาตรา 1222 ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นจะออกมติพิเศษโดยให้นำเงินทุนสำรองมาชำระหนี้ค่าหุ้นไม่ได้ เพราะขัดกับหลักกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

สรุป มติพิเศษของบริษัทที่ออกตามปัญหานี้ขัดต่อหลักกฎหมาย

ข้อ 4. หลักกฎหมาย

มาตรา 1101 ผู้เริ่มก่อการทุกคนต้องลงชื่อหุ้น ๆ หนึ่งเป็นอย่างน้อย

มาตรา 1106 การเข้าซื้อหุ้นย่อมผูกพันผู้เข้าซื้อโดยเงื่อนไขว่า ถ้าบริษัทดังขึ้นแล้วจะใช้เงินค่าหุ้นนั้น ๆ ให้แก่บริษัทตามหนังสือซื้อหุ้น และข้อบังคับของบริษัท

มาตรา 1108 กิจการอันพึงทำในที่ประชุมดังบริษัทนี้คือ

(1)

(2) ให้สัตยาบันแก่บรรดาสัญญา ซึ่งผู้ก่อการได้ทำไว้ และค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเข้าต้องออกไปในการเริ่มก่อการ

..... ฯลฯ

มาตรา 1112 ถ้าการจดทะเบียนมิได้กระทำภายในสามเดือนนับแต่ประชุมดังบริษัทไว้ ท่านว่าบริษัทนี้เป็นอันไม่ได้ตั้งขึ้น และบรรดาเงินที่ได้รับไว้จากผู้เข้าซื้อหุ้นนั้นต้องใช้คืนเต็มจำนวนมิได้ลดเลย

* ปัจจุบัน พ.พ.พ. มาตรา 1222 ได้มีการแก้ไข ขอให้ น.ศ.คุณส่วนที่แก้ไขใหม่จัด

มาตรา 1113 ผู้เริ่มก่อการบริษัทต้องรับผิดร่วมกันและโดยไม่จำกัดในบรรดาหนี้ และการจ่ายเงินซึ่งที่ประชุมตั้งบริษัทไว้ได้อันมีจิตและแม้จะได้อันมีดีก็ยังคงต้องรับผิดอยู่เช่นนั้น ไปจนกว่าจะได้จดทะเบียนบริษัท

มาตรา 1114 เมื่อบริษัทได้จดทะเบียนแล้วผู้เข้าซื้อหุ้นจะร้องฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนการที่ตนได้เข้าซื้อหุ้น โดยยกเหตุว่าสำคัญผิดหรือต้องปมญี่ หรือถูกลงล้อฉ้อนล้นนักท่านว่าหากทำได้ไม่

วินิจฉัย การที่ดำเนินข่าวขอถอนเงินค่าหุ้นคืนก่อนที่จะมีการจดทะเบียนตั้งบริษัทนั้น ตามและข้ามเมืองจากขอถอนเงินค่าหุ้นคืนไว้ เพราะไม่มีกฎหมายห้าม ดังนั้น ทราบได้ที่ บริษัทยังไม่ได้จดทะเบียน ผู้เข้าซื้อหุ้นหรือผู้เริ่มก่อการจะขอถอนเงินค่าหุ้นคืนได้เสมอ ต่อเมื่อบริษัทได้จดทะเบียนโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ผู้เข้าซื้อหุ้นจะขอถอนเงินค่าหุ้นคืนไม่ได้ ตามมาตรา 1114 การกระทำการของดำเนินข่าวจึงถูกต้อง ดังนั้นแดงและเพื่อน ๆ ที่เป็นกรรมการ จะไม่ยอมให้ดำเนินข่าวขอถอนเงินค่าหุ้นคืนไม่ได้ การที่แดงและเพื่อน ๆ ไม่ยอมให้ดำเนินข่าวขอถอนเงินค่าหุ้นคืนจึงเป็นการไม่ถูกต้อง

ส่วนการที่แดงและเพื่อน ๆ ได้ไปจดทะเบียนตั้งบริษัทนั้นเป็นการจดทะเบียนเกินกว่าสามเดือนนับแต่วันประชุมตั้งบริษัท การกระทำการของแดงและเพื่อน ๆ จึงไม่ถูกต้อง เพราะบริษัทต้องจดทะเบียนภายในสามเดือนนับแต่วันประชุมตั้งบริษัทดามมาตรา 1112

ส่วนหนึ่งสินตามสัญญาที่ที่ประชุมตั้งบริษัทได้ให้สัตยาบันนั้น เมื่อบริษัทไม่ได้ตั้งขึ้น โดยถูกต้องตามกฎหมาย แดง ดำเนิน และเพื่อน ๆ ทุกคนที่เป็นผู้เริ่มก่อการจะต้องรับผิดร่วมกัน ตามมาตรา 1113

สรุป

1. การกระทำการของดำเนิน ถูกต้อง
2. การกระทำการของแดงและเพื่อน ๆ ไม่ถูกต้อง
3. แดง ดำเนิน และเพื่อน ๆ ที่เป็นผู้เริ่มก่อการตั้งบริษัท ต้องรับผิดในหนี้สินตามสัญญาที่ที่ประชุมตั้งบริษัทได้ให้สัตยาบัน

ปัญหาที่น่าพิจารณา

การที่ดำเนินข่าวได้ขอถอนการของหุ้นก่อนระยะเวลาสามเดือนที่จะมีการจดทะเบียนตั้งบริษัท น่าจะขอถอนไม่ได้ เพราะผู้เข้าซื้อหุ้นจะต้องถูกผูกพันตามมาตรา 1106 แต่สำลั่งเลี่ยสามเดือนแล้วนับแต่วันประชุมตั้งบริษัทกรรมการซุดแรกรกยังมิได้ไปจดทะเบียนตั้งบริษัทให้เสร็จสิ้น นายดำเนินและนายขาว จะขอถอนการของหุ้นในช่วงเวลาที่คงจะไม่บัดต่อไปทบทวนมาตรา 1106

ข้อสอบกระบวนวิชา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ว่าด้วยห้างหุ้นส่วนบริษัท ภาค 1 ปีการศึกษา 2521

ข้อ 1. นายมีอีหุ้น 50 หุ้น ๆ ละ 100 บาท ในบริษัทกรุงเมืองไทย จำกัดได้ชำระค่าหุ้นแล้วร้อยละ 50 บริษัทเรียกให้ชำระอีกหุ้นละ 25 บาท นายมีนายสินค้าให้แก่บริษัทดังกล่าวซึ่งยังคงชำระหนี้นายมีเป็นเงิน 2,000 บาท นายมีจึงเสนอขายหุ้นให้แก่บริษัทหรือมิฉะนั้นก็ให้บริษัทหักมูลค่าหุ้นที่เรียกเก็บจากหนี้ที่ค้างชำระ ดังนี้ถ้าท่านเป็นกรรมการบริษัทกรุงเมืองไทย จำกัด จะเลือกปฏิบัติทางใดตามกฎหมาย จึงจะได้ผลดีแก่บริษัท

ข้อ 2. นายเอกและนายโภ เป็นกรรมการบริษัทสำคัญ จำกัด ต่อมนายเอกได้พ้นจากตำแหน่งกรรมการบริษัท นายตรีไม่ทราบเรื่องนี้ เพราะไม่มีประกาศในราชกิจจานุเบกษา นายตรีได้ขายเหล็กและวัสดุก่อสร้างให้แก่บริษัทสำคัญ จำกัด เป็นเงินหนึ่งแสนบาท โดยนายเอกเป็นผู้ลงนามในสัญญาแทนบริษัท และบริษัทสำคัญ จำกัด ก็ได้รับของดังกล่าวไว้บ้างแล้วเช่นนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า สัญญាយังขยรระหว่างนายตรีกับบริษัทสำคัญ จำกัด ซึ่งมีนายเอกเป็นผู้ลงนามในสัญญาดังกล่าว มีผลผูกพันบริษัทให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่ และบริษัทจะเลิกสัญญาโดยเห็นว่านายเอกไม่มีอำนาจทำสัญญาในนามบริษัทได้หรือไม่

ข้อ 3. นายนก นายเป็ด นายไก่ นายไข่ เป็นหุ้นส่วนกันในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนกเป็ด ไก่ทำกิจการค้าทองรูปพรรณ ในวันที่ 1 ตุลาคม 2521 นายนกได้เดินทางไปเชื้อทองต่างประเทศเป็นเวลา 5 วัน ในวันที่ 2 ตุลาคม 2521 นายไข่มาขอคำปรึกษาจากนายเป็ด และนายไก่ต้องร้านทองของตนเองเปิดร้านตรงข้ามกับห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนกเป็ดไก่ ขายในเวลาเดียวกัน นายเป็ด นายไก่ สันบสนุน และยินยอมให้นายไข่เปิดร้านทองตรงข้ามห้างหุ้นส่วนนี้ได้ ครั้นในวันที่ 4 ตุลาคม 2521 นายไข่เปิดร้านทองของตน นายเป็ด นายไก่ ก็นำกระเช้าดอกไม้ไปแสดงความยินดีในนามของห้างหุ้นส่วนด้วย พอปลายปี ร้านค้าทองของนายไข่กิจการค้าได้กำไรตั้ง 50,000 บาท แต่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนนกเป็ดไก่ กลับขาดทุน 50,000 บาท นายเป็ดจะฟ้องเอาค่าใช้จ่ายของร้านนายไข่ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ข้อ 4. เอก ໂກ ແລະ ດຣີ ຮ່ວມກັນຕັ້ງຫ້າງທຸນສ່ວນສາມັນຍຸຈະເບີຍຂຶ້ນມາຫ້າງທີ່ນີ້ ຖຸກຄນຄົງ
ທຸນດ້ວຍເງິນສົດຄນລະ 3 ພມື້ນນາທ ແລະ ໄດ້ຕົກລົງໃຫ້ເອກເປັນຜູ້ອັດກາຮ້າຫ້າງ ທຸນສ່ວນທັ້ງ 3 ດຣີ
ໄດ້ຕົກລົງກັນວ່າກໍາຫ້າງມີທີ່ສິນ ດຣີໄມ່ຕໍ່ອັນຮັບຜິດຂອບ ເອກໄດ້ໄປເຊື້ອສິນຕໍ່າຕາມວັດຖຸປະສົງ
ຂອງຫ້າງຈາກເໝີຍ ໂກແລະ ດຣີຄັດຄ້ານໄມ່ເຫັນດ້ວຍ ເອກກີ້ດ້ວຍ ດີງກຳສັນຍາກັບເໝີຍ ເປັນເງິນ
ທັ້ງສິນ 5 ພມື້ນນາທ ເມື່ອທີ່ສິນກຳທັນດີຂໍາຮະແລະຫ້າງຜິດຂໍາຮະທີ່ ເໝີຍຈຶ່ງພ້ອງດຣີໃຫ້
ໃຊ້ທີ່ຈໍານວນນີ້ ຂອງໃຫ້ທ່ານວິນິຈອົງວ່າ ດຣີຈະຕ້ອງຮັບຜິດໃນທີ່ຈໍານວນນີ້ຫຼືວ່າໄມ່

ธงคำต่อไป
ภาค 1 ปีการศึกษา 2521

ข้อ 1. เรื่องนี้ ประเดิมเป็นเรื่องการเรียกให้ชำระมูลค่าหุ้น โดยผู้ถือหุ้นเสนอขายหุ้นให้บริษัท หรือมีฉะนั้นก็ขอให้หักหนี้กับบริษัท หลักกฎหมายมีว่า

1. บรรดาเงินค่าหุ้นซึ่งยังต้องส่งคืนนั้น กรรมการบริษัทจะเรียกให้ผู้ถือหุ้นส่งใช้เสีย เมื่อใดก็ได้ เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่จะได้วินิจฉัยเป็นอย่างอื่น (มาตรา 1120)
2. ห้ามมิให้บริษัทจำกัดเป็นเจ้าของกีอุหุ้นของตนเองหรือรับจำนำหุ้นของตนเอง (มาตรา 1143)
3. ในกรณีใช้เงินค่าหุ้น ผู้ถือหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทหากได้ไม่ (มาตรา 1119)

ฉะนั้น นายมีผู้ถือหุ้น เมื่อบริษัทเรียกให้ชำระเงินค่าหุ้นอีก ย่อมจะเสนอขายหุ้นให้กับบริษัทไม่ได้ และจะขอหักหนี้ 2,000 บาท ซึ่งบริษัทยังเป็นหนี้ค้างชำระนายมีอยู่ก็ไม่ได้เช่นกัน เพราะขัดกับกฎหมายดังกล่าวแล้ว

สำหรับเจ้าเป็นกรรมการบริษัท จะเลือกปฏิบัติตามกฎหมายในทางที่จะเป็นผลดีแก่บริษัทดังนี้ คือ

1. จัดการส่งหนังสือลงทะเบียนไปรษณีย์ บอกกล่าวให้นายมีผู้ถือหุ้นทราบล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 21 วัน ว่ากรรมการหรือที่ประชุมใหญ่มีมติให้ผู้ถือหุ้นส่งเงินชำระค่าหุ้นอีกหุ้นละ 25 บาท โดยให้ส่งแก่กรรมการ ณ ที่ตั้งสำนักงานของบริษัทภายในกำหนดเวลาที่เห็นว่าสมควร สุดแต่จำนวนเงินมากหรือน้อย

2. เงินค่าหุ้นที่เรียกเก็บนี้ ตามกฎหมาย ถ้าผู้ถือหุ้นไม่ส่งใช้ตามวันที่กำหนด ผู้ถือหุ้นนั้นต้องเสียดอกเบี้ยนับแต่วันที่กำหนดให้ส่งใช้จนกว่าจะชำระเสร็จ โดยกรรมการบริษัทจะส่งค่าน้ำดอกไม้เป็นจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้ถือหุ้นคนนั้น ให้ส่งใช้เงินที่เรียกเก็บกับดอกเบี้ยได้ ในค่าน้ำดอกไม้จะแจ้งไปด้วยก็ได้ว่า ถ้าไม่ใช้เงินตามเรียก หุ้นนั้นอาจจะถูกหัก เมื่อบอกกล่าวการรับหุ้นไปด้วยแล้ว หากเงินค่าหุ้นที่เรียกกับดอกเบี้ยยังคงค้างชำระอยู่ตราบใด กรรมการบริษัทจะดำเนินการรับหุ้นเสียเมื่อใดก็ได้

ข้อ 2. เรื่องนี้เป็นเรื่องบุคคลภายนอกจะเรียกร้องให้บริษัทรับผิดในหนี้ที่กรรมการบริษัทได้ก่อขึ้นหลังจากได้พ้นตำแหน่งกรรมการบริษัทไปแล้วได้หรือไม่

หลักกฎหมาย การที่บริษัทจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความซึ่งได้จดทะเบียนไว้แล้วนั้น จะต้องไปจดทะเบียนแก้ไขข้อความดังกล่าว ณ หอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท ซึ่งนายทะเบียนจะต้องแต่งตั้งย่อรายการนั้นส่งไปลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษา เมื่อได้พิมพ์โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ท่านให้ถือว่าบรรดาเอกสารและข้อความซึ่งลงทะเบียนเป็นอันรู้แก่บุคคลทั่วไป โดยไม่คำนึงว่าเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นหรือไม่

ถ้าข้อความที่จดทะเบียนนั้น ยังมิได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจะถือเอาประโญชน์แก่บุคคลภายนอกจากข้อความอันจะพึงโฆษณาันนี้ไม่ได้ แต่ฝ่ายบุคคลภายนอกจะถือเอาประโญชน์เช่นนี้ได้ นอกจากในกรณี ที่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทได้รับชำระหนี้โดยชอบแล้วแม้จะก่อนมีการโฆษณาันนี้ ก็ไม่จำต้องคืน (มาตรา 1021, 1022, และ 1023)

ตามปัญหา การที่นายตรีชายเหล็กและวัสดุก่อสร้างให้บริษัทสำคัญจำกัด โดยนายเอกเป็นผู้ลงนามในสัญญา และนายดรีมิได้ทราบเรื่องที่นายเอกพ้นจากตำแหน่งกรรมการทั้งบริษัทสำคัญ จำกัด ก็ได้รับของดังกล่าวไว้บ้างแล้วเช่นนี้ บริษัทสำคัญ จำกัด จะเลิกสัญญาชื่อขายโดยเห็นว่านายเอกไม่มีอำนาจทำสัญญานามของบริษัทไม่ได้ เพราะเป็นการถืออาประโญชน์แก่บุคคลภายนอกผู้กระทำโดยสุจริต จากนั้นความที่ยังมิได้โฆษณาในราชกิจจานุเบกษาอันเป็นการขัดกับหลักกฎหมายโดยชัดแจ้ง จะนับสัญญาชื่อขายระหว่างนายตรีกับบริษัทสำคัญ จำกัด ซึ่งมีนายเอกเป็นผู้ลงนามในสัญญาชื่อขาย จึงสมบูรณ์ และมีผลผูกพันบริษัทให้ต้องปฏิบัติตามสัญญาที่ได้ทำไว้ในทุกประการ

ข้อ 3. ป.พ.พ.มาตรา 1066 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่ว่าทำเพื่อประโญชน์ของตนหรือเพื่อประโญชน์ของผู้อื่นหรือไม่เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนอื่น ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน เว้นไว้แต่จะได้คำยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นทั้งหมด

กรณีตามปัญหา การที่นายไชยตั้งร้านค้าห้องทรงข้ามห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนนกเป็ดໄก และเปิดขายในเวลาเดียวกันถือเป็นการประกอบกิจการแข่งขันกับห้างหุ้นส่วน

เพราะ กิจการของนายไปกับของห้างหุ้นส่วนเป็นกิจการที่มีสภาพเดียวกันคือค้าทอง และ เป็นการแข่งขันเพื่อในเวลาและสถานที่เดียวกัน การประกอบกิจการแข่งขันกับห้างหุ้นส่วนนั้นเป็นการต้องห้าม เว้นแต่จะได้รับคำยินยอมจากหุ้นส่วนหมดทุกคน นายໄไ แม่ได้รับคำยินยอมจากนายเปิดนายไก่ แต่ขณะนั้นนายกอยู่ด่างประเทศไม่ได้ให้คำยินยอม ด้วย นายໄไจึงไม่สามารถเบิกร้านได้ต้องรอให้ได้รับคำยินยอมจากนายกอีกคนหนึ่งก่อน นายໄไจึงจะไปประกอบกิจการที่มีสภาพดุจเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับห้างหุ้นส่วนได้ ดังนั้นนายเปิดจึงฟ้องเรียกผลกำไรจากร้านของนายໄไได้ตาม บ.พ.พ.มาตรา 1067 ซึ่ง บัญญัติว่าถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดกระทำการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติตามตรา ก่อนนี้ไว้ ท่านว่า ห้างหุ้นส่วนซึ่งจะกระเบียนนั้นชอบที่จะเรียกเอาผลกำไรอันสูนหาได้ทั้งหมด หรือเรียก เอาค่าสินใหม่ทดแทนเพื่อความเสียหายซึ่งห้างหุ้นส่วนได้รับเพร pare เหตุนั้น

แต่ทั้งนี้ห้ามมิให้ฟ้องเรียกเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันทำการฝ่าฝืน

อนึ่ง บทบัญญัติตามตรานี้ไม่ลบล้างสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลาย นอกนั้น ในอันที่ จะเรียกให้เลิกห้างหุ้นส่วน

ข้อ 4. หลักกฎหมาย

ม. 1025 อันว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น คือ ห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วน หมดทุกคนต้องรับผิดร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด

ม. 1035 ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่าจะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหลายคนจัดการห้างหุ้นส่วนไว้ หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนจะจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นก็ได้ แต่หุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใดจะ จัดการอันใดซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการอีกคนหนึ่งทากหัวงนั้นไม่ได้

ม. 1050 การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไว้ในทางที่เป็นธรรมดा การค้ายาของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้นเพรภาระจัดการไป เช่นนั้น

ม. 1070 เมื่อใดห้างหุ้นส่วนซึ่งจะกระเบียนผิดนัดชำระหนี้เมื่อนั้นเข้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้ชำระหนี้เอาแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดคนหนึ่งก็ได้

วินิจฉัย

กรณีตามปัญหา หุ้นส่วนทั้ง 3 คน คือ เอก โภ ตรี ตกลงกันว่าถ้าห้างมีหนี้สิน ครึ่งไม่ต้องรับผิดชอบ นั้น ข้อตกลงนี้ใช้บังคับเฉพาะในระหว่างหุ้นส่วนด้วยกันเองเท่านั้น

ไม่มีผลต่อบุคคลภายนอก เพราะตามหลักกฎหมายหุ้นส่วนนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนหมู่ทุกคน ต้องรับผิดชอบกันเมื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัด (ป.พ.พ. 1025) หุ้นส่วนแต่กลุ่ม ให้ออกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ เอกมิสิกซิจัดการห้างได้ เมื่อออกไปชี้อสินค้าแม้จะจำกัดโถ และตรีทักษะห้างก็ไม่มีผล เพราะโถและตรีมิใช่หุ้นส่วนผู้จัดการ การทักษะห้างนั้นเฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการเท่านั้นทักษะห้างได้ (ป.พ.พ. 1035) เอกไปชี้อสินค้าตามวัตถุประสงค์ของห้าง ซึ่งเป็นการจัดทำไปในทางธรรมดาการค้ายา ทำให้หุ้นส่วนทั้งหมดอยู่กันในการซื้อขายและจะต้องร่วมรับผิดกันโดยไม่จำกัดจำนวน ในกรณีชำระบนี้อันได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะจัดการไป เช่นนั้น ตาม ป.พ.พ. ม. 1050 ดังนั้นเมื่อห้างผิดนัดชำระหนี้ เนียชาหนึ่น มีสิกซิจะฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนเดียว เอก โถ ตรี คนใดคนหนึ่งให้ชำระหนี้แก่เนียชา ได้ตาม ป.พ.พ. ม. 1070 ดังนั้นตรีจึงต้องรับผิดในหนี้จำนวนนี้ต่อเนียชา ด้วยเหตุผลดังกล่าว

สรุป ตรีต้องรับผิดในหนี้จำนวนดังกล่าวต่อเนียชา